

Woronowski, Franciszek

Zagadnienie służby parafii w działalności misyjnej Kościoła powszechnego

Studia Teologiczne 1, 77-115

1983

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. FRANCISZEK WORONOWSKI

ZAGADNIENIE SŁUŻBY PARAFII W DZIAŁALNOŚCI MISYJNEJ KOŚCIOŁA POWSZECHNEGO

Treść: I. Odpowiedzialność za ewangelizację świata; II. Każda parafia — ośrodkiem służby misjom Kościoła; III. Rodzaje pomocy parafii misjom Kościoła powszechnego; IV. Duszpasterskie formowanie postaw misyjnych w parafii; Wnioski końcowe.

Kościół Chrystusowy stoi przed olbrzymim zadaniem i jednocześnie bardzo złożonym, niewymownie trudnym. Posłany przez Chrystusa do głoszenia Ewangelii „wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16, 15) ma nie tylko za zadanie przybliżenie Ewangelii masom nie-chrześcijań, lecz nie mniej i tym, którzy jej nie zrozumieli, odeszli od niej i weszli w „cień śmierci” (Łk 1, 79) życia Bożego w sobie. Współczesny bowiem świat misyjny to nie tylko ludy nie znające Boga prawdziwego, żyjące w błędach i religiach przez ludzi stworzonych, lecz również świat ludzi zdechrystianizowanych i wychowanych w laicyzmie, odrzucającym uznawanie istnienia Boga i Jego Objawienia. Jest to więc zadanie rzeczywiście ogromne i bardzo złożone.

Do realizacji tego trudnego zadania Kościół współczesny potrzebuje olbrzymiej mocy duchowej, zdynamizowania wszystkich swoich członków i instytucji, którymi się posługuje; potrzebuje wewnętrznego wzmocnienia przez autentyzm chrześcijańskiego życia (por. DM 36), blask jego doskonałości moralnej i siłę miłości (tamże). Jest to sprawa podstawowa. Wszyscy jego członkowie winni jednoznacznie zdawać sobie z tego sprawę i świadomie wzmacniać Kościół w jego zbawczych wysiłkach swoją świętością, do której powołani są wszyscy (KK 39—42). Tylko Kościół ludzi moralnie wysoko stojących, dynamiki życia wewnętrznego i autentycznej miłości (*Ecclesia caritatis*) może być misyjnie prężny.

W tej dynamice wewnętrznego życia Kościół Chrystusowy w swoim misyjnym dziele potrzebuje jednocześnie świadomego i dostosowanego do znaków czasu zaangażowania wszystkich w jego posłannictwo, czyli w działalność misyjną na całym świecie. Wobec olbrzymich misyjnych zadań we współczesnej rzeczywistości zmaterializowania, zatracania ducha, ustawienia się nie na „być”, lecz „mieć”, rzeczywistości konsumpcjonizmu — cały Kościół przez wszystkich swoich członków musi tętnić

duchem apostołstwa i wspierania misji. Od nas — wszystkich członków Kościoła — zależy w olbrzymiej mierze rozwój chrześcijaństwa. Za ten rozwój jesteśmy wszyscy odpowiedzialni.

W tej współczesnej rzeczywistości i w potężnym tchnieniu misyjnym Mistycznego Ciała Chrystusa olbrzymią rolę mają do spełnienia wszystkie bez wyjątku parafie Kościoła, szczególnie w Polsce. W Polsce pokrywają one bez luk całą jej powierzchnię i gromadzą ponad 30 milionów chrześcijan-katolików, o zorganizowanym życiu religijnym, wysoko postawionej katechezie, o zorganizowanym życiu ofiarności. Uwzględniając ilość kapłanów w Polsce, zakonników i zakonnice, ilość ludzi świeckich w życiu religijne czynnie się angażujących — Kościół w naszym kraju przedstawia olbrzymi potencjał misyjny. Potencjał ten winien służyć Papieżowi Janowi Pawłowi II podejmującemu liczne podróże apostołskie, służyć potężnym wsparciem całej misyjnej działalności Kościoła. Angażując w nią każdą parafię, Kościół w Polsce jest obecnie w stanie wnieść w dzieło misyjne olbrzymie siły. Jest to nie tylko możliwe, lecz to nasz obowiązek.

Jest to możliwe. W kwestii tej idzie o zanierosowanie posłannictwem Kościoła i o poruszenie mocy duchowych Ludu Bożego w kierunku wspierania jego wysiłków misyjnych. W naszych obecnych warunkach nie ma takich przeszkód, które rozbudzenie ducha misyjnego we wszystkich parafiach czyniłyby nie możliwym — a przynajmniej bardzo trudnym.

Jest to jednocześnie nasz obowiązek. Cały bowiem Kościół jest z natury swojej misyjny. Ewangelizacja świata — to jego fundamentalne zadanie (Mt 28, 19; Mk 16, 15—16). Wszyscy więc winniśmy ożywiać i wzmacniać jego posłanniczą działalność; winna to czynić społecznie każda parafia — podstawowa komórka Mistycznego Ciała Chrystusa. Winniśmy to sobie uświadamiać i zdawać sprawę z odpowiedzialności za nasz stosunek do ewangelizacji, byśmy nie byli podobni do ewangelicznej figi nie przynoszącej owocu (Mt 21, 18—19).

Rozbudzanie ducha misyjnego i zdynamizowanie działalności misyjnej Kościoła oraz pomocy dla niej całej społeczności Mistycznego Ciała Chrystusa wymaga podjęcia na wielką skalę uświadamiania w tym kierunku. Na szczególną zaś uwagę zasługuje uświadamianie parafii i pomoc duszpasterstwu oraz apostołom świeckim w formowaniu ducha misyjnego. Zaangażowanie poszczególnych parafii w misyjne dzieło Kościoła jest słabe. Wymaga ono dopełnienia i zdynamizowania. Jest to sprawa wielkiej wagi, niedopracowana, czekająca na jej ożywienie. Istnieje więc aktualne zagadnienie pastoralno-misyjne pełniejszego i żywszego włączenia poszczególnych parafii w służbę misyjnej działalności Kościoła powszechnego. Istnieje bowiem teologiczna podstawa włączania się każdej parafii w misyjną działalność Kościoła powszechnego, każda parafia winna uważać formowanie się w ośrodek wspierania misji za swój obowiązek, każda parafia ma szerokie możliwości misyjnego współdziałania z misjami Kościoła powszechnego i duszpasterstwo każdej poszczególnej parafii winno w tym kierunku rozwijać ożywioną działalność. Za tymi założeniami przemawiają liczne argumenty. Z uwagi na doniosłość i aktualność zagadnienia, przedstawia się je niżej, zaczynając od teologicznego przeanalizowania podstawy wyjściowej wymienionego wyżej zagadnienia, jaką jest odpowiedzialność za ewangelizację świata.

I. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA EWANGELIZACJĘ ŚWIATA

W tytule idzie o odpowiedzialność za ewangelizacyjną działalność Kościoła każdego z nas, poszczególnych rodzin, parafii, Kościołów partykularnych. W niewypowiedzianym swym miłosierdziu Bóg postanowił bowiem Wcielenie swego Słowa w naturę ludzką,¹ by przywrócić człowiekowi utracone synostwo Boże, odnowić dialog miłości ludzi z Bogiem i między sobą,² odnowić cały doczesny porządek na zasadach swoich zamierzeń.³ Wcielone Słowo Boże — Chrystus Jezus ogłosił światu Dobrą Nowinę i posłał swój Kościół, by głosił ją wszystkim narodom z pokolenia na pokolenie — aż do czasu, w którym przyjdzie powtórnie. W odwiecznym planie Ojca⁴ posłany przez Chrystusa⁵ i ożywiany przez Ducha Świętego (jako zasadę życia)⁶ Kościół ma za zadanie iść nieustannie do wszystkich ludzi, głosić im Ewangelię i pomagać w zjednoczeniu się w Duchu Świętym z Chrystusem i między sobą w jedno mistyczne Jego Ciało. Jest to istotna jego misja. Z natury swojej Kościół jest zatem misyjny (DM 2) i takim jest cały — zarówno w wymiarach czasu jak i przestrzeni. Głoszenie Ewangelii „wszemu stworzeniu” jest — przypomnijmy to sobie — podstawowym i zarazem najwyższym zadaniem Kościoła. Przez nie składa on Bogu cześć i wypełnia swe posłannictwo. Wypełnianie tego posłannictwa jest więc i dziś najwyższym zadaniem Kościoła. Za wypełnianie zaś tego zadania jest on odpowiedzialny przed Chrystusem, który go posłał i nakazał iść do wszystkich.⁷

Trzeba jednocześnie przypomnieć, że ewangelizacja świata jest zadaniem całego Kościoła. Odpowiedzialni za nią są więc wszyscy — tak poszczególni członkowie jak i parafie, które stanowią niejako podstawowe jego komórki. Z uwagi na doniosłość zagadnienia warto więc spojrzeć na nie z punktu widzenia całej istoty zbawczej rzeczywistości, by w jej świetle: 1) uświadomić sobie, co każdy z nas może i winien czynić dla rozwoju ewangelizacji świata, 2) co winna w tej dziedzinie czynić każda parafia i 3) w tym spojrzeniu zdać sobie jasno sprawę z naszej odpowiedzialności za dzieło misyjne Kościoła.

1. Misyjne powołanie w świetle faktu zjednoczenia z Chrystusem

Jezus Chrystus, Bóg i człowiek, jest niezgłębną tajemnicą.⁸ Jest On ośrodkiem Bożego planu odnowienia ludzkości,⁹ dotkniętej następstwami zerwania przez człowieka dialogu miłości. Bóg w swej nieskończonej miłości postanowił w Nim i przez Niego przywrócić ludziom utracone sy-

¹ Jan Paweł II, Encykl. *Dives in misericordia* z dnia 30 XI 1980 r., 2.

² Por. *Powołanie chrześcijańskie. Zarys teologii moralnej. Istota powołania chrześcijańskiego*, Opole 1978 s. 66—69.

³ KK 36; DA 5, 6, 7 (skrót i cytaty dokumentów Vaticanum II w wydaniu Pallottinum).

⁴ Ef 1, 3—14; KK 2; DM 3, 6, 7.

⁵ Mt 28, 19; Mk 16, 16; KK 1.

⁶ KK 7, 13; DE 2.

⁷ Por. 1 Tes 1, 9—10; 1 Kor 1, 18—21; Gal 1, 31; DM 13.

⁸ Por. KK 8; DE 4.

⁹ Por. *Powołanie chrześcijańskie*, s. 76—78

nostwo Boże: postanowił Wcielenie swego Słowa w naturę ludzką.¹⁰ Odwieczne Słowo Boże stało się człowiekiem, by nas zjednoczyć z Bogiem. Wcielenie dokonało się dla nas ludzi i dla naszego zbawienia (KK 52). W Jezusie Chrystusie natura ludzka stała się uczestnikiem natury Bożej.

Boże odwieczne i osobowe Słowo, przyjmując naturę ludzką, zjednoczyło się z każdym człowiekiem. Sobór, mówiąc o przywróceniu synom Adama podobieństwa Bożego, uczy: „Albowiem On, Syn Boży, przez wcielenie swoje zjednoczył się jakoś z każdym człowiekiem” (KDK 22). Przez przyjęcie naszej ludzkiej natury upodobił się do każdego z nas — oprócz grzechu¹¹ — i stał się Nowym Adamem (DM 3; KDK 22),¹² „prawdziwie jednym z nas” (KDK 22). Jezus Chrystus, Głowa ludu synów Bożych (KK 13), zjednoczył więc nas z sobą przez przyjęcie naszej ludzkiej natury i stał się podobnym do nas.

Ścisłość tego zjednoczenia nas z sobą przedstawił Jezus Chrystus w analogii winnego krzewu (J 15, 1—8). Prawdziwą winnicę Bożą stanowi chrześcijańska społeczność z Jezusem zjednoczona na podobieństwo odrośli połączonych ze szczepem macierzystym.¹³ Każdy z chrześcijan jest więc zjednoczony z Chrystusem jak gałązka z krzewem, z którego wyrasta, a zatem nierozdzielnie.¹⁴ Trwanie i wytrwanie w Jezusie jest naczelną zasadą życia chrześcijańskiego, decydującą o owocności poczyną ucznia Chrystusa.¹⁵ Poza Nim, winnym szczepem Ojca, nie może on uczynić niczego, jest skazany na bezowocność w życiu nadprzyrodzonym.¹⁶ W zjednoczeniu tym ma zaś dostęp do Boga i wiecznego w Nim życia. Chrystus jest więc jedynym Pośrednikiem między Ojcem a ludźmi. Przez zjednoczenie z Nim jednoczymy się z Ojcem i dla tego zjednoczenia przyszedł On na świat, byśmy nowe życie mieli, którego źródłem jest tylko On.¹⁷

Z drugiej strony trzeba uprzytomnić sobie, że przez wiarę i chrzest każdy z nas zespała się z Chrystusem. Sw. Paweł Apostoł wyjaśnia istotę naszego chrześcijaństwa, ucząc, że polega ona na naszym wszczępieniu w Niego i w tajemnicę Jego śmierci i zmartwychwstania (Rz 6, 3—5). W Liście do Galatów Apostoł pisze: „Wszyscy, którzyście zostali ochrzczeni w Chrystusie, przyoblekliście się w Chrystusa” (3, 27). W przyobleczeniu tym według egzegetów nie idzie tylko o reprezentowanie etyczne Chrystusa, lecz podkreśla ono, że należymy do Niego ontycznie¹⁸ — jak wyraził to Apostoł w innym miejscu: „Żyje, już nie ja, ale żyje we mnie Chrystus” (Gal 2, 20). Nasze życie chrześcijańskie jest dzięki Duchowi Świętemu życiem w nas samego Chrystusa.¹⁹ Chrześcijaństwo nasze to zatem zespolenie z Chrystusem przez wiarę, chrzest, Eucharystię, obecność w nas Ducha Chrystusowego, zesłanego przez Chrystusa (KK 4, 24, 40, 48, 59; KO 17; DM 4), by zamieszkiwał w Kościele,

¹⁰ KK 52, 54, 65; DE 14.

¹¹ Hhr 4, 15.

¹² Hbr 5, 14.

¹³ Por. L. Stachowiak, *Ewangelia wg. św. Jana*, Poznań 1975 s. 324.

¹⁴ Por. R. Schnackenburg, *Die Johannesbriefe*, Freiburg im. Br. 1970⁴ s. 106—108.

¹⁵ Por. R. Beauvery, *Les disciples, communauté à laquelle Jésus donne vie* (Jn 15, 1—8), *Esprit et vie* 80 (1970) 242—245; L. Stachowiak, tamże.

¹⁶ Por. 1, 3; L. Stachowiak, dz. cyt., s. 107.

¹⁷ J 14, 6; KDK 52; KK 4; por. L. Stachowiak, dz. cyt., s. 313; G. Stemberger, *La symbolique du bien et du mal selon St. Jean*, Paris 1970 s. 134—145.

¹⁸ Por. A. Jankowski, *List do Galatów*. W: *Komentarz praktyczny do Nowego Testamentu*, Poznań — Warszawa 1975, Cz. 2 s. 825.

¹⁹ Por. tamże, s. 821.

nappełniał go i nim rządził (DE 2), zespalał go i jednoczył (KK 13; DE 2), mieszkał w nim całym i w poszczególnych członkach. Jest to więc zespolenie sakramentalne i w Duchu Świętym. Jest więc ono zjednoczeniem żywym, czyniącym człowieka „nowym”.²⁰ Sobór Watykański II wielokrotnie podkreśla z naciskiem nasze zjednoczenie z Chrystusem przez wiarę i chrzest. Zjednoczenie to określa jako „wcielenie” w Chrystusa, akcentując w ten sposób naszą więź z Nim. W Konstytucji dogmatycznej o Kościele Sobór głosi, że chrześcijanie to ci, „którzy jako wcieleni przez chrzest w Chrystusa, ustanowieni jako Lud Boży i stawszy się na swój sposób uczestnikami kapłańskiego, prorockiego i królewskiego urzędu Chrystusowego, ze swej strony sprawują właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu posłannictwo w Kościele i świecie” (31). Sobór w tym dokumencie podkreśla więc jednoznacznie istotne nasze zjednoczenie z Chrystusem, które On sam porównał z jednością odrośli z pnem, z którego one wyrastają. W Dekrecie o działalności misyjnej Kościoła Sobór, mówiąc o roli świeckich w działalności Kościoła, określa ich jako tych chrześcijan, „którzy włączeni w Chrystusa przez chrzest, żyją w świecie” (15). W tym samym dokumencie Sobór mówi: „Wszyscy wierni, jako członki żywego Chrystusa, wcieleni i podobni do Niego przez chrzest, bierzmowanie, Eucharystię, zobowiązani są do współpracy w szerzeniu i rozwoju Jego Ciała, aby jak najprędzej doprowadzić je do pełni” (DM 35). W Dekrecie o ekumenizmie Sobór uczy: „Poprzez sakrament chrztu (...) człowiek zostaje wcielony w Chrystusa używanego i uwielbionego (...)” (22). W świetle przytoczonych wyżej wypowiedzi z Objawienia i nauki Kościoła chrześcijanin jest przez wiarę i sakramenty ściśle zjednoczony z Chrystusem i tego winien być w pełni świadomy.

Należy ponadto dodać, że zjednoczony z Chrystusem przez wiarę i sakramenty człowiek uczestniczy jednocześnie w Jego urzędach. Chrystus jest bowiem Nauczycielem (DWCH 8; DM 8, 14; DK 13; KK 40), Kapłanem (KK 21, 28, 34; KL 83; DK 13) i Królem (KK 13, 21); DK 1). Zjednoczony więc z Nim samym człowiek uczestniczy w tych urzędach, choć nie wszyscy w jednakowy sposób. O tym uczestnictwie poucza Sobór m. in. w Konstytucji *Lumen gentium*, głosząc, że wcieleni przez chrzest w Chrystusie członkowie Ludu Bożego stają się „na swój sposób uczestnikami kapłańskiego, prorockiego i królewskiego urzędu Chrystusowego” (31).

Z naświetlonego przez Objawienie Boże i naukę Kościoła faktu zjednoczenia chrześcijanina z Chrystusem w Jego Duchu Świętym wynikają istotne następstwa dotyczące naszego powołania. Zjednoczeni z Chrystusem i uczestniczący w Jego funkcjach jesteśmy wszyscy powołani do udziału w ewangelizacji świata i za nią jesteśmy odpowiedzialni. Każdy z nas ma obowiązek jej wspierania według swoich możliwości i dokładania wysiłku, by czyniła ona postępy w świecie, a Kościół — Mistyczne Ciało Chrystusa — wzrastał ku chwale Boga i najwyższemu dobru ludzi. Parafia zaś i duszpasterstwo w niej działające ma za zadanie tę świadomość poszczególnych ludzi pogłębiać i ułatwiać im współdziałanie z całym Kościołem w głoszeniu światu Ewangelii. Za stan tego współdziałania z natury zjednoczenia chrześcijan z Chrystusem i uczestnictwa ich w Jego urzędach są więc odpowiedzialni tak poszczególni członkowie parafii jak i cała jej społeczność z duszpasterstwem łącznie. Parafia bo-

²⁰ Por. Ef 4, 24; Kol 3, 5—10; DM 12, 13, 21.

wiem jako „parafialny Kościół” — w sensie Kościoła na jej terytorium — jest częścią Kościoła powszechnego. Jest więc na tym terytorium Mistycznym Ciałem Chrystusa, Jego narzędziem działania w świecie dla dokonywania się odwiecznego zamierzenia Ojca odnowienia w Nim wszystkiego (Ef 1, 10). Brak zainteresowań parafii ewangelizacją świata byłby brakiem świadomości istoty swego zjednoczenia z Chrystusem oraz zaniedbywaniem swego powołania, wynikającego ze zjednoczenia z Chrystusem i obowiązku niejako organicznego z nim współdziałania.

2. Odpowiedzialność z tytułu przynależności do Mistycznego Ciała Chrystusa

Odpowiedzialność każdego z nas za ewangelizację świata wynika jednocześnie z faktu przynależności do Kościoła powszechnego. Kościół bowiem jest Mistycznym Ciałem Chrystusa, posłanym do wszystkich narodów w celu głoszenia Dobrej Nowiny, my zaś jesteśmy jego członkami, mającymi obowiązek współdziałania z nim w wypełnianiu jego misji.

Kościół nie jest tylko instytucją do zbawiania, w której za zadania przez Chrystusa mu zlecone odpowiedzialni są niektórzy tylko członkowie i instytucje do ich realizacji powołane. Kościół jest Ludem Bożym, Mistycznym Ciałem Chrystusa. Św. Paweł Apostoł poucza adresatów swoich Listów, że Kościół jest Ciałem Pana. Zwracając się do Koryntian pisze o Kościele: „Albowiem jak jedno jest ciało, a członków ma wiele, i wszystkie członki ciała, chociaż jest ich wiele, przecież jednym są ciałem, tak i Chrystus” (1 Kor 12, 12). Kościół, choć wiele jest w nim chrześcijan, jest jednym ciałem. Podkreśla to Apostoł w tym samym Liście: „A wy jesteście ciałem Chrystusowym, jedni drugich członkami” (1 Kor 12, 27). Jest on Ciałem Pana, Pan jest jego Głową. „I wszystko poddał — mówi Apostoł — pod Jego stopy, a Jego samego ustanowił Głową Kościoła” (Ef 1, 22). Kościół jest więc rzeczywistością w nadprzyrodzony sposób organiczną, w której Chrystus jest Głową. Z Nim wszyscy są zjednoczeni w „jedno” („unum in Christo”) na podobieństwo jednego krzewu i jego odrośli (J 15, 1—8) i jako żywy organizm, w którym Głową jest Chrystus, wszyscy zaś do niego należący są członkami. Wyznaje to Apostoł, gdy mówi: „On jest też Głową Ciała Kościoła, początkiem i pierworodnym z umarłych, aby sam we wszystkich zachował pierwszeństwo” (Kor 1, 18).²¹ W świetle tych wypowiedzi Apostoła Kościół jest Ciałem Chrystusa, On sam jest jego Głową. Każdy chrześcijanin winien więc być świadomy, że jest członkiem jednego Ciała, żywego organizmu, którego Głową jest posłany do wszystkich ludzi Jezus Chrystus. Papież Pius XII w encyklice *Mystici Corporis Christi* z dnia 29 VI 1943 r. wyłożył naukę o naturze Kościoła, który jest Mistycznym Ciałem Chrystusa,²² Chrystus jego Głową.²³ Sobór Watykański II, wyjaśniając istotę Kościoła, nazywa go również Mistycznym Ciałem Chrystusa. Powołując się na słowa św. Pawła, Sobór w Konst. *Lumen gentium* określa Kościół jako Ciało Chrystusa (7). „Głową tego ciała — głosi Sobór — jest Chrystus” (KK 7). Kościół jest więc Ciałem Chrystusa, organicznie niejako zjednoczony. „Chrystus, jedyny Pośrednik, ustanowił swój Kościół święty, tę wspólnotę wiary, nadziei i miłości tu na tej ziemi, jako widzialny organizm” (KK 8). Kościół jest więc żywym mistycznym organizmem,

²¹ Por. J. Stępień, *Eklezjologia św. Pawła*, Poznań — Lublin 1972 s. 66—99.

²² Pius XII, *Mystici Corporis Christi*, AAS 35 (1943) 198—199.

²³ Tamże, s. 208—209.

którego Głową jest Jezus Chrystus, jego zaś zasadą życia i jedności — Duch Święty. Każdy z nas jest więc członkiem tego Ciała, z Chrystusem w Jego Duchu Świętym zjednoczonym, z Głową i innymi współczłonkami.

W Mistyczne Ciało Chrystusa każdy z nas został włączony przez wiarę i chrzest. Podkreśla tę prawdę zbawczej rzeczywistości Sobór, który głosi: „Wierni, przez chrzest wcieleni do Kościoła, (...)” (KK 11). Przez chrzest zostają więc oni włączeni w Ciało Mistyczne Chrystusa jako jego członkowie. *Dekret o postudze i życiu kapłanów*, mówiąc o prezbiteriach, poucza, że oni „przez chrzest wprowadzają ludzi w Lud Boży” (5). Wprowadzeni do niego ludzie stają się jego członkami, ściśle przez wiarę i sakramenty związani w jedną rzeczywistość — przez Ducha Świętego ożywianą i jednoczoną.²⁴

Jednocześnie Sobór uczy, że Kościół jest niejako sakramentem. „Kościół jest w Chrystusie niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (KK 1). Chrystus jest w nim zawsze obecny²⁵ i posługuje się nim w dziele odnowienia wszystkiego według odwiecznego planu Ojca (por. Ef 1, 10). Posłał Kościół, by głosił Ewangelię całemu światu (Mt 28, 19; Mk 16, 16) po wszystkie dni (Mt 28, 20). Kościół wypełnia to zadanie i dziś stoi przed wielkimi problemami wobec sytuacji tworzonej przez współczesną cywilizację i warunki życia na ziemi. Dał temu wyraz Pius XII w enc. *Fidei donum* z dnia 21 IV 1957 r. (AAS 49 (1957) 225—248), mówiąc o sytuacji misyjnej w Afryce. W tym działaniu ma uczestniczyć każdy z nas i każda parafia — jako organicznie z całym Kościołem zespolone jego części; każdy z nas i każda parafia jest odpowiedzialna za to, jak — jako żywy członek Kościoła — pomaga mu w tym dziele. Ta zaś odpowiedzialność rośnie w obecnej dobie wołania Kościoła o pomoc wszystkich członków i ich społeczności w dziele ewangelizacji świata.

3. Zbawcze orędzie do wszystkich

Odpowiedzialność nasza za Kościół i za jego dzieło wynika nie tylko z analizy natury chrześcijaństwa i przynależności do Kościoła jako Mistycznego Ciała. Mówi o niej wprost nauka Kościoła, który woła o współdziałanie wszystkich swych członków.

W *Lumen gentium* Sobór Watykański II w rozdz. (*De laicis*) poucza m. in.: Ludzi świeccy zrzeszeni w Ludzie Bożym i ustanowieni w jednym Ciele Chrystusowym pod jedną Głową, kimkolwiek są, powołani są do tego, aby jako żywe członki ze wszystkich sił swoich, jakie otrzymali z dobrodziejstwa Stworzyciela i z łaski Odkupiciela, przyczyniali się do wzrastania Kościoła i do jego ustawicznego uświęcania” (KK 33). Ze wszystkich sił swoich każdy winien więc w świetle tego dokumentu przyczyniać się do wzrostu Kościoła. A wzrost Kościoła dokonuje się szczególnie przez pozyskiwanie dla niego nowych członków. Sobór wyjaśnia zatem dalej, że apostołstwo świeckich jest uczestnictwem w samej zbawczej misji Kościoła i do tego właśnie apostołatu sam Pan przeznacza wszystkich przez chrzest i bierzmowanie (tamże). Wreszcie dokument ten podkreśla z naciskiem: „Na wszystkich tedy świeckich spoczywa zaszczytny obowiązek przyczyniania się do tego, by Boży plan zbawienia coraz bardziej rozszerzał się na wszystkich ludzi wszystkich czasów

²⁴ KK 7, 8, 13; DE 2.

²⁵ KK 13, 48, 49; KDK 45; KL 7, 33.

i wszystkich miejsc na ziemi” (tamże). W tym stwierdzeniu Kościoła jest zawarte pouczenie dla każdego z nas bez wyjątku, że jesteśmy powołani do działania, by na całej kuli ziemskiej, w każdym jej miejscu wypełniał się Boży plan, tj. jednoczenie świata z Chrystusem i w Nim nas między sobą w jedno Jego Mistyczne Ciało — społeczność wiary i miłości, w *unum in Christo*. Wyjaśnia zaś Sobór ten obowiązek nie tylko ze względów doktrynalnych, lecz jednocześnie po to, by nas zmobilizować do żywego udziału w realizacji posłannictwa Kościoła.

Stwierdzenie to z Konstytucji dogmatycznej powtarza Sobór i zwraca się z orędziem do wszystkich o udział w apostołskiej działalności Kościoła w Dekrecie o apostołstwie świeckich. Sobór przypomina w nim, że „ludzie świeccy, stawszy się uczestnikami funkcji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa, mają swój udział w posłannictwie całego Ludu Bożego w Kościele i świecie” (DA 2).²⁶ Mają więc uczestniczyć — w miarę swoich możliwości — w ewangelizowaniu świata. Podkreśla to wymieniony wyżej Dekret: „I rzeczywiście sprawują oni apostołstwo przez swą pracę zmierzającą do szerzenia Ewangelii oraz uświęcania ludzi (...)” (DA 2). Jest to powołanie wszystkich chrześcijan i zarazem ich obowiązek, który wszyscy winni wypełniać. Dekret bowiem podkreśla z naciskiem, że jest to nie tylko prawo, lecz obowiązek. „Wszystkim zatem wiernym — uczy Sobór — nałożony zostaje wspaniały obowiązek przyczyniania się do tego, aby wszyscy ludzie na całym świecie poznali i przyjęli boskie orędzie zbawienia” (tamże). Wszyscy więc mają obowiązek udziału w ewangelizacji świata — oczywiście w taki sposób, jaki jest dla nich dostępny.

Wreszcie naszej współpracy z misyjną działalnością Sobór poświęcił osobny dokument — Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes divinitus*. W dokumencie tym Sobór stwierdza, że „Kościół pielgrzymujący jest misyjny ze swej natury, ponieważ swój początek bierze wedle planu Ojca z posłania (*ex missione*) Syna i z posłania Ducha Świętego” (DM 2). Misyjnym jest więc cały Kościół. Misyjne zadania do wypełniania ma więc każda w nim parafia, każdy członek. Misyjna działalność wypływa bowiem z samej natury Kościoła (por. DM 6). Wszyscy w niej winni zatem mieć swój udział z natury przynależności do niego, współdziałać z całym Kościołem dla rozszerzania Ewangelii w świecie.

Sobór Watykański II, stwierdzając konieczność włączania się wszystkich w ewangelizację, do udziału w niej wzywa wszystkich. W rozdziale VI wyżej wymienionego Dekretu zwraca się z wezwaniem: „Ponieważ cały Kościół jest misyjny i dzieło ewangelizacji jest podstawowym zadaniem Ludu Bożego, święty Sobór wzywa wszystkich do głębokiej odnowy wewnętrznej, aby mając żywą świadomość własnej odpowiedzialności za rozszerzanie Ewangelii, podjęli swoją część w dziele misyjnym” (DM 35). Każdy z nas, idąc za głosem tego wezwania Kościoła przez Sobór się wypowiadającego, winien więc podejmować służbę dla misyjnego dzieła wśród narodów świata.²⁷ Obowiązek przypominał Trzeci Synod Biskupów i Paweł VI w Adhortacji Apostolskiej *Evangelii nuntiandi* z dnia 8 XII 1975 r. (AAS 68 (1976) 5—76). Wszyscy jesteśmy więc wezwani i zobowiązani do tego i jesteśmy odpowiedzialni za dzieło misyjne. Wszyscy synowie Kościoła — napomina Sobór — winni mieć żywą świadomość odpowiedzialności swojej za świat, pielęgnować w so-

²⁶ Por. KK 3: AAS 57 (1965) 37.

²⁷ Por. DM 36.

bie ducha katolickiego i poświęcać swe siły dziełu ewangelizacji (DM 36). Wszyscy winniśmy uważać misyjną działalność za swoją (tamże). Każdy chrześcijanin, tym bardziej każda parafia, winien dać posłuch Matce Kościołowi i w sposób dla siebie odpowiadający włączać się w dzieło ewangelizacji świata w naszych czasach prowadzone. Jest to orędzie Kościoła, przez który woła Chrystus, by cały świat skierować ku sobie, źródłu pokoju, życia i zmartwychwstania.

4. Nakaz chrześcijańskiej miłości

Warto wreszcie podkreślić, że obowiązek uczestnictwa w dziele ewangelizacji świata każdego z nas i każdej parafii wypływa z prawa miłości.

Miłość jest istotą życia Bożego. Chrystus uczynił miłość najwyższym prawem życia i działania Kościoła jako mistycznego organizmu i każdego jego członka z osobna. Miłość jest Prawem Chrystusa (*ho nōmos tou Christou*) (Gal 6, 2). Ogłosił ją takim Prawem Jezus Chrystus swoim życiem i w Wieczerniku. „Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali, jak ja was umiłowałem” (J 13, 34). Chrześcijanie są więc zobowiązani do miłości, jak Syn Człowieczy umiłował ludzi. On zaś utożsamia się z każdym z nas (por. np. Mt 25, 40, 45) i za nas wszystkich z miłości złożył życie swoje w ofierze na krzyżu (por. J 10, 15). Chrześcijanin winien więc być gotów do ponoszenia ofiary na rzecz innych ludzi — nie wyłączając największej. Św. Jan Ewangelista w swoim pierwszym Liście podkreśla z naciskiem, że my również winniśmy — tak jak Chrystus — miłować braci z największą ofiarnością. Ta ofiara miłości nie powinna mieć granic. Apostoł pisze: „czym jest miłość, poznaliśmy po tym, że On oddał za nas swoje życie. Zatem my również powinniśmy oddawać życie za braci” (1 J 3, 16). W wypełnianiu Chrystusowego prawa miłości winniśmy więc wszyscy ofiarnie działać dla zbawienia innych, nieść im światło Ewangelii, a zatem wspierać misyjne dzieło Kościoła w świecie. Naszą miłością chrześcijańską mamy bowiem obowiązek ogarniać wszystkich ludzi i wszystkie ich potrzeby (DA 8). Wśród tych potrzeb największymi są właśnie te, które dotyczą najwyższego dobra — a zatem udziału w życiu Bożym, zbawienia. Miłość zaś jest tak istotna w życiu chrześcijanina, że Chrystus czyni ją znamiem chrześcijaństwa. Chrystus powiedział jednocześnie, że po jej wypełnianiu poznają nas, że jesteśmy Jego uczniami.²⁸ Tyle zatem w nas chrześcijaństwa, ile miłości wobec współbraci — a szczególnie w odniesieniu do najwyższego dobra, jakim jest ich udział w życiu Bożym, zbawienie. Miłość chrześcijańska, jako najwyższe przykazanie Nowego Testamentu, stanowiąca pełnię moralnej doskonałości człowieka, wzywa każdego z nas do wspierania misyjnego dzieła Kościoła i czyni nas za nie odpowiedzialnymi.

Na wynikający z miłości obowiązek współdziałania z Kościołem w jego dziele ewangelizacji zwraca uwagę Dekret o misyjnej działalności Kościoła. Dekret głosi: „Do prowadzenia jej pobudza członków Kościoła miłość, którą kochają Boga i pod której impulsem pragną podzielić się z wszystkimi ludźmi dobrami duchowymi tak tężniejszego, jak i przyzszego życia” (7). Miłość jest impulsem ewangelizacyjnej działalności. To

²⁸ J 13, 35; por. C. Spicq, *Agapè* 1959, t. 3 s. 170—180; L. Stachowiak, dz. cyt. s. 309; H. Weber, *Die Neuheit des Gebotes der Nächstenliebe im Neuen Testament*. t. 1—2, Roma 1960.

ona skłania i popycha chrześcijan do ofiary, jaka wiąże się z ewangelizacją narodów. Odnosi się zaś ona do wszystkich. „Przecież miłość chrześcijańska obejmuje wszystkich, bez względu na rasę, pochodzenie społeczne czy religijne; nie oczekuje też żadnej korzyści czy wdzięczności” — uczy Dekret (DM 7). Dalej Dekret dodaje: „Jak bowiem Bóg umiłował nas miłością bezinteresowną, tak i wierni powinni z miłością troszczyć się o człowieka, okazując mu taką samą miłość, z jaką Bóg szukał człowieka” (tamże). Chrześcijańska miłość zatem w świetle nauki Soboru jest nie tylko impulsem działalności misyjnej, ma ona obejmować wszystkich ludzi, którzy nie poznali jeszcze Ewangelii. Mamy zwracać się ku nim z taką miłością, z jaką sam Bóg szuka człowieka, by go obdarować swoim życiem. Taka miłość jest przykazaniem Nowego Testamentu. Jest ona obowiązkiem każdego z nas, całego Kościoła i każdej bez wyjątku parafii. W realizacji zatem przykazania miłości każdy z nas i każda parafia ma obowiązek z największym oddaniem wspierać ewangelizację świata przez Kościół prowadzoną i jest za nią odpowiedzialna przed Chrystusem, który oddał swe życie „dla nas i dla naszego zbawienia”.

Z przedstawionych wyżej faktów wynika nieodparty dla chrześcijan wniosek odpowiedzialności nas wszystkich za rozwój ewangelizacji w świecie. Wszyscy mamy obowiązek wspierania misyjnej działalności Kościoła i za tę działalność ponosimy odpowiedzialność. Ponoszą jednocześnie odpowiedzialność za nią parafie, które są Kościołem na określonym terytorium i one winny być aktywnymi ośrodkami w misyjnej służbie Kościoła, mobilizującymi wszystkich swych członków do czynnego udziału w misyjnym dziele Kościoła. W świetle obecnej dojrzałości Kościoła to jeden z ich najbardziej podstawowych obowiązków wobec współczesnego świata. W dążeniu do pełnej odnowy posoborowej życia religijnego i w świetle potrzeb współczesnego Kościoła każda parafia winna zatem przeobrażać się w dynamiczny ośrodek wspierania jego dzieła misyjnego i w ten sposób potęgować ewangelizację świata.

II. KAŻDA PARAFIA — OŚRODKIEM SŁUŻBY MISJOM KOŚCIOŁA

W świetle faktu powołania każdego członka Kościoła do udziału w jego ewangelizacyjnej działalności parafia ma w dziedzinie misyjnej ważną funkcję. Powinna ona być dynamicznym ośrodkiem pomocy Kościołowi powszechnemu w działalności misyjnej. W niej winny skupiać się w zespoloną aktywność działania misyjne poszczególnych jej członków oraz w niej należy oddziaływać na niezaangażowanych w tę działalność w celu ich zainteresowania i włączenia w nią. Przed duszpasterstwem parafii stoi więc obowiązek formowania parafii w ośrodek misyjnej działalności, do której jest ono samo powołane i wszyscy członkowie parafii, a tym samym jest ona cała powołana do uczestnictwa w ewangelizacyjnym wysiłku Kościoła powszechnego i za jego rozwój jest odpowiedzialna.

Formowanie parafii w ośrodek dynamicznej działalności wspierającej misję Kościoła w świecie jest niesłychanie ważnym zadaniem. Włączenie się poszczególnych parafii w ewangelizację świata ma kluczowe znaczenie dla jej rozwoju i dynamiki. Włączanie się zaś każdej parafii w misyjne dzieło Kościoła jest nie tylko możliwe i nie tylko obowiązkiem, który winna wypełniać, lecz jednocześnie służy ożywianiu jej samej.

pogłębianiu w niej życia religijno-społecznego, dynamice miłości. Każda parafia — bez wyjątku — winna zatem rozbudzać, ożywiać, poszerzać i pogłębiać swój udział w dziele ewangelizacji świata, stając się ośrodkiem pomocy misjom Kościoła w świecie. Czynić to zaś winna bez jakiegokolwiek odkładania realizacji tego zadania „na czas stosowniejszy”.

Formowanie parafii w ośrodek autentycznej służby dziełu misyjnemu Kościoła, jako zadanie jej przewodnictwa, powinno mieć za podstawę wyjściową właściwe ustawienie misyjne. Przede wszystkim wszyscy członkowie parafii powinni jednoznacznie zdawać sobie sprawę z tego, że parafia z natury swojej jest powołana do tego, by być takim ośrodkiem, jest zdolna, by się nim stawać i ma obowiązek stawania się nim. Ma ona bowiem podstawę materialno-organizacyjną i jest jednocześnie — jako zbawcza rzeczywistość — tajemnicą Chrystusa, Kościołem na określonym terytorium, Jego narzędziem w osiąganiu celu wyznaczonego Kościołowi w Bożym planie. Jest więc środowiskiem zbawczej rzeczywistości, w którym ewangelizacja świata jest zasadniczym zadaniem. Wykazują to poruszone niżej aspekty rzeczywistości parafii.

2. Parafia — żywa rzeczywistość zbawcza

Parafię traktuje się zazwyczaj jednostronnie. Kładzie się akcent na jej stronę materialną, socjologiczną, organizacyjno-prawną. Jest to spojrzenie na parafię mocno zawężone, jednostronne, tkwiące korzeniami w minionej już epoce.²⁹ Pozostawia ono w cieniu świadomości obecność jej w całej rzeczywistości zbawczej i wypływające z tego faktu jej obowiązki udziału w zadaniach całego Kościoła. Trzeba zatem całościowego pojmowania parafii jako rzeczywistości zbawczej. Należy więc jednoznacznie pogłębiać odczytywanie żywej tajemnicy istniejącej w każdej parafii jako najistotniejszej sprawy, naświetlając rolę czynnika materialno-organizacyjnego i istotę parafii jako środowiska zdolnego do wszechstronnej działalności posłanniczej. Zagadnienie to naświetlają, choć skrótowo, poruszone niżej prawdy.

1) Parafia — środowisko o ustalonej bazie materialno-organizacyjnej

Parafia jest niewidzialnymi więzami zespolonym organizmem, który istnieje i rozwija się na określonym terytorium przez kościelną władzę zaakceptowanym (por. KL 42). Daje to parafii mocną podstawę materialną do wytworzenia z niej silnego środowiska religijnego życia i działania społecznego, rozwijania w niej społecznych przedsięwzięć religijnych. Środowisko to ma zazwyczaj już swoją historię. Wytworzona w niej tradycja (lub tworząca się) ułatwia formację jej w samodzielnie działające środowisko. Z jej przeszłości wyłania się jej dzisiejsze oblicze duchowe oraz układ stosunków między ludźmi ją zamieszkującymi. Na tym całym terytorium parafia organizuje życie religijno-moralne, wpływa na zjawiska (od człowieka zależne) w niej się przejawiające. Samo terytorium parafii — zależnie od jego charakteru — w dużym stopniu przyczynia się również do kształtowania typu życia tego organizmu.³⁰

Parafia terenowa (w odróżnieniu od personalnej) przedstawia społeczność złożoną z mieszkańców to terytorium zamieszkujących. Należą do

²⁹ Zob. np. F. Woronowski, *Formacja religijnego życia parafii*, Łomża 1977 s. 9—18.

³⁰ Zob. tamże. s. 44—61.

niej oni; wszyscy lub jakaś ich ilość. Parafia posiada więc określoną ilość ludzi, którzy tworzą rodziny, grupy stanowe oraz mają tworzyć grupy różnych zainteresowań. Stanowi to pewne bogactwo uzdolnień i zainteresowań umożliwiających prowadzenie w niej różnych kierunków religijno-społecznych działań, formację grup i kierunków diakonii.

Zdolność tworzenia przez parafię środowiska bujnego życia religijnego i działania stanowi fakt, że parafia posiada własne obiekty sakralne. Są one niezbędne dla prawidłowego życia i rozwijania się środowiska życia religijno-społecznego. Parafia właśnie posiada takie obiekty. Ma ona stałe miejsce zebrań liturgicznych, miejsce, w którym znajduje się chrzcielnica, przechowuje się Najświętszy Sakrament, gdzie węzłem małżeńskim chrześcijanie wiążą się w nowe rodziny. Miejscem tym jest kościół parafialny, w którym jest ołtarz składania Ofiary eucharystycznej, uobecniającej ofiarę Chrystusa na krzyżu i wokół którego Lud Boży zgromadza się dla uczestniczenia w niej. Parafia ponadto organizuje sale katechetyczne oraz inne pomieszczenia, które służą formacji duchowości jej Ludu Bożego i jego udziału w działalności Kościoła.

Wymienione elementy stanowią materialną podstawę parafii. Z nimi wiąże się ściśle również organizacyjno-prawna strona parafii. Parafia jest bowiem rzeczywistością społecznie zorganizowaną. Ma nie tylko terytorium (element geograficzny) i ludność jej zamieszkującą (element demograficzny), stanowiące jej wyposażenie obiekty sakralne, lecz jednocześnie jest ona rzeczywistością zorganizowaną. Posiada bowiem wyposażone w konieczne atrybuty przewodnictwo duchowe. Parafią bowiem kieruje kapłan — wyposażony w sakramentalne kapłaństwo i dane przez biskupa upoważnienia (KL 42). Jest on nie tylko wyznaczony i upoważniony przez biskupa do jej przewodzenia, lecz jednocześnie pozostaje w ścisłej z nim łączności i z całym Kościołem. Parafia jest więc środowiskiem żywym, zorganizowanym i pozostającym w żywej łączności tak z Kościołem partykularnym jak i powszechnym (DA 10). Od strony materialno-organizacyjnej parafia przedstawia więc rzeczywistość, która ma dane środowiska o ustabilizowanej bazie materialno-organizacyjnej. Ma więc dane środowiska zdolnego do dynamicznego działania.

Zdolność parafii do działania jako środowiska misyjnego podnosi do najwyższych wymiarów jej natura. Na tej bowiem bazie materialno-organizacyjnej istnieje i rozwija się innej natury rzeczywistość zbawcza. W niej bowiem istnieje rzeczywistość zbawcza — stanowiąca istotę życia i działania parafii.

2) Parafia — środowisko zbawczej rzeczywistości

Parafia to nie tylko instytucja powołana przez Kościół do spełniania zadań pomagających jej członkom w osiągnięciu zbawienia. Parafia to jednocześnie żywa rzeczywistość — niewidzialnymi więzami zjednoczona z Chrystusem i w Nim nadprzyrodzonego zespolenia jej członków pomiędzy sobą w jedną, chrześcijańską społeczność parafialną. Ta bowiem żywa i dynamiczna rzeczywistość jest tajemnicą Chrystusa, Kościołem na danym terytorium, narzędziem w ewangelizacji świata.

a) Parafia — tajemnica Chrystusa

Parafia stanowi żywą rzeczywistość dynamiczną — pełną tajemnicy życia Bożego, dokonywania się w niej odwiecznego planu Bożego zespa-

lania się z Chrystusem i w Nim duchowego jednoczenia ludzi z sobą.³¹ W niej jest bowiem w szczególny sposób obecny i działa Chrystus, wypełniając odwieczny plan Ojca odnowienia wszystkiego.

Jezus Chrystus jest ośrodkiem odnowienia świata i jego zbawienia (KDK 10, 45). W Nim i przez Niego postanowił Bóg w swym odwiecznym planie odnowić wszystko (Ef 1, 10; 3, 9), przywrócić ludziom utracone synostwo Boże i zorientować świat na nowo na zerwany w grzechu pierwotnym dialog miłości człowieka z Bogiem i innymi ludźmi.³² On jest centrum i ośrodkiem dziejów; w Nim wszyscy mamy zjednoczyć się z Bogiem i między sobą w „jedno” (J 17, 21—23) — jako uczestnicy Bożej natury (KK 40). On, kończąc swe dzieło na ziemi, w Wieczniku modlił się „aby wszyscy byli jedno” — jak On z Ojcem, a Ojciec z Nim są jedno (*unum*) (J 17, 21). Zjednoczenie człowieka z Chrystusem i duchem zjednoczenie z innymi chrześcijanami przez wiarę, miłość i Eucharystię jest istotą życia chrześcijańskiego. Dla tego zjednoczenia Słowo Boże przyjęło ludzką naturę. Jezus Chrystus w jakiś sposób zjednoczył się z każdym człowiekiem³³ i jest obecny w całym Kościele i w każdej parafii. Jest obecny przez słowo Boże, chrzest, Eucharystię i inne sakramenty (KL 7). Jest obecny przez zesłanego Ducha Świętego, który jednoczy chrześcijan w jedno.³⁴ Parafia skupia się więc w Chrystusie: On jest w niej obecny i przez wiarę, chrzest, Eucharystię oraz swego Ducha Świętego zespala wiernych z sobą i ich między sobą w jedną rzeczywistość. Rzeczywistość ta — jak wyraża się A. Mazzoleni — jest Jego tajemnicą.³⁵ Zjednoczenie w Chrystusie członków parafii w „jedno” jest istotą życia i działania parafii; jest rzeczywistością pełną tej właśnie Chrystusowej tajemnicy.

b) Parafia — Kościół na określonym terytorium

O parafii trzeba powiedzieć, że jest Kościołem na określonym terytorium. Tak jak na całej ziemi Chrystus jest obecny i działa przez swój Kościół jako „sakrament zbawienia” (DM 5), tak na określonym terytorium jest obecny przez parafię. Według określenia Soboru Watykańskiego II parafia jest określoną częścią diecezji (DB 30). *Konstytucja o liturgii świętej* poucza, że parafie „w pewien sposób przedstawiają widzialny Kościół ustanowiony na całej ziemi” (42). Są one bowiem lokalnie zorganizowane pod przewodnictwem duszpasterza, zastępującego biskupa (por. tamże). W parafii jest chrzcielnica (KL 12, 8); w parafii składa się Ofiarę eucharystyczną i przechowuje Najświętszy Sakrament, w niej głosi się słowo Boże i prowadzi ludzi do doskonałości moralnej, do której wezwani są wszyscy (KK 39—42). W parafii człowiek zostaje przez chrzest wszczepiony w chrześcijańską społeczność (por. DK 5; KL 69). Konstytucja dogmatyczna o Kościele poucza, że przez chrzest człowiek zostaje „wcielony do Kościoła” (11), zaś Dekret o posłudze i życiu kapłanów mówi o jego „wprowadzeniu w Lud Boży” (5). W parafii kształtuje się religijne życie jej członków. To w parafii przekazuje się człowiekowi słowo Boże. Parafia organizuje katechezę i w parafii ucze-

³¹ Por. KDK 22.

³² Por. *Powołanie chrześcijańskie*, s. 63—64.

³³ KDK 22; Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, 13.

³⁴ KK 13, 48, 49; KDK 45; por. Pius XII, *Mystici Corporis Christi*, AAS 35 (1943) 219—220.

³⁵ A. Mazzoleni, *La parrocchia, Mistero di Cristo e della Chiesa*, Napoli 1969 s. 45.

stniczy się w liturgii słowa Bożego. W niej wierni zgromadzają się na modlitwy i uczestnictwo w Ofierze eucharystycznej; w niej tworzy się wspólnota eucharystyczna. W parafii jej członkowie korzystają z innych sakramentów i w niej Kościół przez duszpasterstwo troszczy się o ich zbawienie. Parafia organizuje diakonię i przez nią otacza opieką potrzebujących pomocy. Parafia odprowadza swych zmarłych członków na miejsce wiecznego spoczynku, na cmentarz, który jest jakby relikwiarzem parafii, kryjącym szczątki jej członków. Parafia więc opiekuje się człowiekiem od jego poczęcia³⁶ aż do zgonu i później modli się za niego. Spełnia więc na swym terytorium funkcje całego Kościoła. Jest jego organiczną częścią i działa w ścisłym powiązaniu z nim całym. Gromadzi ona jednocześnie w jedno występujące w jej obrębie różnorakie właściwości ludzi i wszczepia je w powszechność Kościoła (DA 10). Jest więc na swym terytorium Kościołem.

c) Parafia — narzędzie Chrystusa

Parafia jako Kościół na określonym terytorium stanowi równocześnie narzędzie Chrystusa w zespalaniu świata z Sobą. Kościół bowiem cały jest narzędziem Chrystusa. Jak w dziejach zbawienia Słowo Boże posłużyło się przybraną naturą ludzką, tak Chrystus w odnawianiu i zbawianiu świata posługuje się swoim Kościołem (KK 8). W tym bowiem celu powołał go do istnienia i powierzył mu swe posłannictwo. Konstytucja *Lumen gentium* głosi: „Jak bowiem przybrana natura ludzka służy Słowu Bożemu na żywe narzędzie zbawienia, nierozzerwalnie z Nim zjednoczone, nie inaczej też społeczny organizm Kościoła służy ożywiającemu go Duchowi Chrystusowemu ku wzrastaniu ciała (por. Ef 4, 16)” (KK 8).³⁷ Kościół jest więc narzędziem Chrystusa, sakramentem zbawienia, którym posługuje się w celu zespolenia ludzi z sobą. Wymieniona wyżej Konstytucja poucza, że Kościół jest w Chrystusie niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (KK 1). Chrystus zaś został posłany przez Ojca i jak sam pełnił Jego posłannictwo tak posyła swój Kościół, by ten pełnił je wobec narodów aż do końca istnienia ludzi na ziemi (Mt 28, 20). „Jak mnie posłał Ojciec i ja was posyłam” (J 20, 21). Kościół cały jest więc posłany. Ma iść przez wieki do wszystkich narodów i głosić nieustannie Ewangelię (Mt 28, 19; Mk 16, 16), spełniając rolę sakramentu Chrystusa w Jego powszechnej misji wobec świata.

Ten posłany przez Chrystusa i wyposażony w słowo Boże, sakramenty i władzę Kościół jest żywy. Ożywia go i jednoczy Duch Święty (KK 7, 8, 9, 13, 48, 49) jako zasada jego życia (KK 7).³⁸ Jest on Mistycznym Ciałem Chrystusa, co głosi św. Paweł Apostoł (1 Kor 12, 27; Ef 1, 22; 4, 15; Kol 1, 18) i Kościół przypomina w swoich współczesnych dokumentach (KK 7, 8). W tym Mistycznym Ciele Chrystusa każda parafia stanowi niejako jego organ. Jest więc ona narzędziem narzędzia Chrystusowego lub wprost narzędziem Chrystusa na określonym terytorium.

Przedstawione wyżej elementy wykazują, że parafia z natury swojej jest rzeczywistością, która tworzy jej tylko właściwe środowisko rzeczywistości zbawczej i posiada wszystkie warunki, by być ośrodkiem dyna-

³⁶ Czyni to przez troskę o nienarodzonych i obronę ich praw do życia (KDK 51).

³⁷ Leon XIII, *Satis cognitum*, AAS 28 (1895—1896) 710 i 724—726.

³⁸ Por. Leon XIII, *Divinum illud*, AAS 29 (1896—1897) 650; Pius XII, *Mystici Corporis Christi*, s. 219—220.

micznej działalności niosącej pomoc misyjnemu dziełu całego Kościoła. Jednocześnie trzeba podkreślić, że za formacją parafii w dynamiczny ośrodek misyjny przemawia cel jej istnienia.

2. Zasadniczy cel parafii

Cel parafii, jako środowiska zbawczej rzeczywistości, nie jest świecki. Jest on wyznaczony przez Boży plan odnowienia wszystkiego w Chrystusie i mieści się w celu całego Kościoła. Przemawia za tym określenie natury parafii — wyżej naświetlonej, która jest Kościołem na określonym terytorium. Warto więc zająć się naświetleniem pytania — co jest tym celem i jego zasadniczym określeniem, by z kolei wykazać obowiązek podejmowania zadań misyjnych.

Z analizy ewangelizacyjnej działalności Chrystusa i Kościoła wynika, że fundamentalnym celem Kościoła jest przede wszystkim wiara ludzi w to, co Bóg objawił nam w Jezusie Chrystusie (KO 4, 7). Bez niej bowiem nie ma odpowiedzi na zbawcze orędzie Boga. Bez wiary nie ma chrześcijaństwa. Kościół istnieje zatem przede wszystkim dla budzenia i pogłębiania wiary. Wynika to z objawionej przez Chrystusa konieczności wiary.

Konieczność wiary do chrześcijańskiego życia Jezus Chrystus uwypuklił w wieloraki sposób. Wiarę Chrystus stawiał jako warunek dokonania cudu (Mt 9, 22; Mk 5, 34; Łk 7, 50). Czynił cuda, gdy stwierdził wiarę (Mt 9, 28—29). Żądał wiary w to, co jako posłany przez Ojca głosił (J 1, 12; 3, 16; 5, 24; 12, 44). Konieczność wiary, jako zasadniczy cel działalności ewangelizacyjnej Kościoła, podkreślił w przekazywaniu Apostołom posłannictwa. Gdy wydał nakaz, by Apostołowie szli i głosili światu Dobrą Nowinę, stwierdził uroczyście: „Kto uwierzy i ochrzci się, zbawiony będzie, a kto nie uwierzy, będzie potępiony” (Mk 16, 16). W świetle tej wypowiedzi Chrystusa wiara jest koniecznym warunkiem zbawienia. Jest zatem ona koniecznym warunkiem zjednoczenia z Bogiem w Chrystusie i udziału w życiu oraz naturze Bożej. Apostoł Paweł, zwracając się do Efezjan, pisze: „Łaską bowiem zostaliście zbawieni przez wiarę, i to nie z was, bo i ona jest darem Bożym” (Ef 2, 8). W liście do Hebrajczyków zaś pisze się: „Bez wiary bowiem nie podobna podobać się Bogu, a przystępujący do Boga winien uwierzyć, że Bóg jest i że agraiza tych, którzy Go szukają” (Hbr 11, 6). Apostoł ukazuje więc wiarę jako fundamentalny warunek religijności. Bez niej nie można podobać się Bogu. Jeśli zaś nie można mu się podobać, nie może być mowy o łasce udziału w Jego życiu i naturze. Sobór Watykański II przypominał tę prawdę w Objawieniu zawartą, ucząc, że przez wiarę i chrzest człowiek staje się dzieckiem Bożym (KL 10). W konst. *Lumen gentium* Sobór akcentuje konieczność wiary do zbawienia (KK 14). Przypomina tę prawdę w Dekrecie o misyjnej działalności Kościoła (7). Nauka chrześcijańska nie zostawia więc najmniejszej wątpliwości w sprawie konieczności wiary do religijnego życia i dojścia do udziału w wiecznym życiu Boga. Nie wystarczają przyznawania się do chrześcijaństwa z uwagi na przyzwyczajenia, na tradycje: trzeba rzeczywistej wiary, z której wyrasta chrześcijańska postawa. Wiara jest więc fundamentalnym celem, dla którego Kościół — a w nim parafia — jest posłany i otrzymał nakaz działania. Z niej bowiem ma wyrastać całe życie chrześcijańskie, nad którym Kościół pracuje jako konkretyzacją tejsze właśnie wiary.

Wyrastające na podłożu wiary życie wierzących — jako rozwinięty cel

Kościola — ma być z natury chrześcijaństwa oddawaniem chwały Bogu, udziałem w życiu Boga, współdziałaniem z Nim, przepojeniem doczesnej rzeczywistości duchem Ewangelii.

Człowiek odpowiadający wiarą na zbawcze orędzie Boga winien uznawać Boga, zawierzyć Mu. „Bogu objawiającemu należy okazać „posłuszeństwo wiary” (Rz 16, 26; por Rz 1, 5; 2 Kor 10, 5—6), przez które człowiek z wolnej woli cały powierza się Bogu, okazuje „pełną uległość rozumowi i woli wobec Boga objawiającego”³⁹ i dobrowolnie uznając objawienie przez Niego dane” (KO 5). W swym posłuszeństwie wierze człowiek winien oddawać Bogu cześć, wyrażając w niej jednocześnie swą miłość ku Ojcu. Okazywanie czci Bogu wraz ze zbawieniem dusz jest celem Kościoła (KK 16). We wszystkim należy szukać chwały Bożej (KK 41), a przynagla do niej przykazanie miłości Boga (DA 3). Kult uwielbienia, należny Ojcu, Synowi i Duchowi Świętemu (KK 66), jest więc istotnym aspektem celu Kościoła, celu, który wyrasta z żywej wiary i Kościół ma prowadzić do jego konkretyzacji wszędzie tam, gdzie człowiek się znajduje.

Zawierający Bogu człowiek i przez chrzest zjednoczony z Chrystusem wchodzi w udział w życiu i naturze Bożej. W analogii winnego krzewu Jezus Chrystus przedstawił naszą z Nim więź w porównaniu do szczepu winnego krzewu i odrośli z niego wyrastających. Więź ta jest żywotna. Odrośle mogą żyć i przynosić owoc wówczas, gdy są w ścisłej żywotnej jedności z pędem, z którego wyrastają i czerpią z niego soki żywotne (J 15, 1—8). Chrześcijanin ma więc trwać w ścisłej jedności z Chrystusem, w zjednoczeniu z Nim mieć udział w życiu Bożym i w naturze Bożej (KK 40), upodabniać się do Niego (KK 7; DM 36), stawać uczestnikiem Jego kapłańskiego, prorockiego i królewskiego urzędu (KK 31). Przez wiarę i chrzest człowiek wchodzi zatem w ścisłą więź z Chrystusem. Zostaje włączony w tajemnicę śmierci i zmartwychwstania Chrystusa (Rz 6, 3—5). Sobór Watykański II uczy, że przez wiarę i chrzest człowiek zostaje „wcielony” w Chrystusa (KK 31; DM 15, 36). W *Dekrecie o ekumenizmie* podkreśla z naciskiem, że „prawdziwie” (*vere*) człowiek zostaje wcielony w Chrystusa (22). Wcielony w Chrystusa człowiek winien dążyć do upodobnienia się do Niego. W tym zaś upodobnieniu idzie o doskonałość moralną człowieka, o wypełnianie przykazania miłości, którą Chrystus nakazał jako „nowe przykazanie” (J 13, 34). Osiąganie tego upodobnienia ludzi do Chrystusa — to istotny element, który Kościół ma osiągnąć w świecie. Element ten jest kolejnym aspektem całościowego celu Kościoła.

Zespolony z Chrystusem przez wiarę, chrzest, Eucharystię i ożywiany przez Ducha Świętego chrześcijanin winien swoją obecnością i przez swą postawę wprowadzać w całości kształt życia zasady Ewangelii. Jest do tego powołany przez wiarę. W niej winien on kształtować w sobie obraz Chrystusa, upodabniać się do Niego, by móc powiedzieć za św. Pawłem: „Żyję, już nie ja, ale żyje we mnie Chrystus” (Gal 2, 20). Zespoleni przez wiarę, chrzest, Eucharystię z Chrystusem i obdarzeni Jego Duchem Świętym winni nie tylko całkowicie upodabniać się do Niego, lecz jednocześnie stawać się świadomymi uczestnikami jego urzędów i je w świecie — stosownie do swych uzdolnień — wypełniać. Wszyscy zespoleni z Chrystusem przez wiarę i sakramenty wezwani są do dosko-

³⁹ Sob. Wat. I, *Konstytucja dogmatyczna o wierze katolickiej, Dei Filius*, rozdz. 3.

nałości moralnej, do świętości,⁴⁰ do „obleczenia się w nowego człowieka, który według Boga stworzony jest w sprawiedliwości i w świętości prawdy” (Ef 4, 23). Przez swą obecność i postawę w świecie chrześcijanin — obraz Chrystusa i uczestnik w Jego potrójnym urzędzie — winien zatem wprowadzać w świat zasady Ewangelii i przez nie dokonywać jego restytucji Bogu. Jest to powołanie wszystkich chrześcijan: powołanie do apostołstwa. Podkreślają to w szczególny sposób dokumenty Soboru Watykańskiego II.

Konst. *Lumen gentium* w rozdz. IV, *De laicis*, wyjaśniając rolę świeckich w Kościele, stwierdza, że „ludzie świeccy, jako zbożnie działający wszędzie czciciele Boga, sam świat Jemu poświęcają” (KK 34). Dokonują zaś tego poświęcenia świata przez wprowadzanie w stosunki międzyludzkie, w swoją pracę, w zachowanie i działanie ducha Ewangelii. W tym celu winni oni wspólnymi siłami tak uzdrawiać istniejące w świecie urzędnienia i warunki, jeśli one gdzieś skłaniają do grzechu, aby to wszystko stosowało się do norm sprawiedliwości i raczej sprzyjało praktykowaniu cnót niż mu przeszkadzało (tamże). Do tego zaś są powołani wszyscy. *Dekret o apostołstwie świeckich* poucza, że ludzie świeccy, stawszy się uczestnikami funkcji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa, mają swój udział w posłannictwie całego Ludu Bożego w Kościele i świecie (DA 2).⁴¹ W świetle tych (i innych) wypowiedzi w dokumentach Kościoła wszyscy są powołani do przepajania duchem Ewangelii całej rzeczywistości, w której żyją i ją kształtują, czyli do apostołstwa. Mobilizowanie wszystkich chrześcijan do apostołstwa — to również element, który Kościół ma jako cel swojej działalności.

Z tego, co wyżej przedstawiono, wynika, że istotnymi elementami życia chrześcijańskiego jest wyrastające z wiary oddawanie czci Bogu, zespalanie się z Chrystusem, przez które wchodzi się w udział w życiu Bożym, oraz współdziałanie z Nim i przepajanie duchem Ewangelii całej rzeczywistości. Ich osiągnięcie w życiu ludzi stanowi całościowy cel Kościoła. Dąży on do osiągnięcia wszystkich wyżej wymienionych elementów. Wniosek taki potwierdza wprost Sobór, stwierdzając: „Chrystusowe dzieło odkupienia, mające zasadniczo na celu zbawienie ludzi, obejmuje również odnowę całego porządku doczesnego” (DA 5). Dalej dokument podaje: „Stąd posłannictwo Kościoła nie polega tylko na przekazywaniu ludziom ewangelicznego orędzia Chrystusa i Jego łaski, ale także na przepajaniu i doskonaleniu duchem ewangelicznym porządku spraw doczesnych” (tamże). Ze zbawienia ludzi i przepojenia świata duchem ewangelicznym wypływa również chwała Boża. One są następstwem wiary, stanowią istotne elementy chrześcijańskiego życia, tworzą więc całościowo ujęty cel Kościoła. Kościół istnieje i działa, by te elementy chrześcijańskiego życia konkretyzowały się w życiu poszczególnych ludzi i całych społeczności. To jego posłannictwo.

Należy jednak podkreślić, że wymienione wyżej elementy celu działania Kościoła mieszczą się w jednoczeniu świata w Chrystusie. O całościowo ujętym celu Kościoła należy więc mówić jako jednoczeniu świata w Chrystusie. W tym ujęciu celu Kościoła on sam jest pełniej pojmowany jako żywy, mistyczny, nadprzyrodzonymi więzami zespolony organizm, pełniej jest ujęta natura budowania się oraz jaśniej i pełniej przedstawia się treść jego posłannictwa wobec świata, który trzeba ewangelizować.

⁴⁰ KK 39, 40, 41, 42.

⁴¹ Por. KK 31 (AAS 57 (1965) 37).

Takie całościowe pojmowanie celu Kościoła jest nie tylko teologicznie, lecz jednocześnie i praktycznie mocno uzasadnione. Broni ono przed przeakcentowaniami jednego elementu kosztem innych (co miało miejsce w dziejach, jak np. kult Eucharystii kosztem jej pożywania)⁴² oraz przyczyniania się do prawidłowego, pozytywnego wypełniania zadań do osiągnięcia tego celu prowadzących. Jeden i drugi fakt wskazują więc na właściwe ujmowanie celu Kościoła jako jednocześnie świata w Chrystusie oraz konieczność takiego jego ujmowania we współczesnej dojrzałości chrześcijaństwa. Kościół jest bowiem żywym przez Ducha Świętego jednoczonym Mistycznym Ciałem Chrystusa. Chrystus jest jego Głową, Duch Święty zasadą życia, chrześcijanie jego członkami. Kościół jest więc organiczną jednostką — przez Chrystusa ukazaną w analogii winnego krzewu. Św. Paweł przedstawił tę niewidzialnymi więzami zespoloną jedność jako ciało Chrystusa (1 Kor 12, 11—13). Wszyscy, którzy zostali ochrzczeni „przyoblekli się w Chrystusa” (Gal 3, 27). „Nie ma Żyda ani Greka, nie ma niewolnika ani wolnego, nie ma mężczyzny ani niewiasty” (Gal 3, 28), ponieważ wszyscy stali się chrześcijanami, a więc członkami tego samego Ciała. Są więc równi i stanowią w Chrystusie jedno. „Albowiem wy wszyscy jedno (*unum*) jesteście w Chrystusie Jezusie” (tamże). Chrześcijaństwo w sensie ontologicznym to „jedno” (*unum*) z Chrystusem w Jego Duchu Świętym zespolone i w Nim poszczególni członkowie są zespoleni z sobą przez tego samego Ducha Świętego i Eucharystię.

Ta pełna tajemniczość rzeczywistości Ciała Chrystusa, w którą włączani są przez wiarę i sakramenty poszczególni ludzie, buduje siebie przez jednoczenie ludzi z Chrystusem i Jego Mistycznym Ciałem. Jednoczenie z Chrystusem i w tym zjednoczeniu z Nim jednoczenie ludzi z sobą jest więc pełnią celu Kościoła. W tym jednoczeniu jest bowiem budzenie wiary przez głoszone słowo Boże, jest uświęcanie ludzi i kierowanie ich do zbawienia, jest włączanie ich w realizację integralnej miłości jako Chrystusowego prawa życia chrześcijan,⁴³ jest angażowanie do ewangelizacji zarówno w sensie przepowiadania Ewangelii jak i w sensie przepajania jej duchem całego porządku doczesnego. Kościół więc cały stanowiąc *unum in Christo*, ma za swój cel jednoczenie w Chrystusie, tj. jednoczenie z Nim samym (jednoczenie pionowe) oraz jednoczenie w Nim ludzi między sobą w jedną chrześcijańską społeczność miłości (jednoczenie poziome). Jednoczenie w Chrystusie jest jednocześnie celem całego Kościoła jako Mistycznego Ciała Chrystusa oraz każdego jej członka. Jest ono „jednoczeniem się” jako cel dla siebie i „jednoczeniem” jako pomoc innym w zjednoczeniu się z Chrystusem i Jego Ciałem. W jednym i drugim aspekcie jest budowaniem zespolenia z Chrystusem, czyli budowaniem *unum in Christo*. Z przedstawionej analizy wynika, że najpełniej i scalająco ujętym celem Kościoła jest jednoczenie świata w Chrystusie w jedną, żywą, w Duchu Świętym zespoloną społeczność miłości, której Głową jest Jezus Chrystus.⁴⁴

W tym fundamentalnym ujęciu celu Kościoła powszechnego mieści się bez reszty cel parafii. Parafia jest bowiem żywą organiczną częścią powszechności Kościoła. Jest ona nie tylko częścią diecezji, lecz jedno-

⁴² Zob. szerzej na ten temat F. Woronowski, *Funkcja miłości czynnej Kościoła*, Łomża s. 93—95.

⁴³ Por. L. Cerfaux, *La charité fraternelle et le retour du Christ*, s. 27—40.
C. Spicq, *Agape*, tamże; L. Stachowiak, dz. cyt. s. 308—309.

⁴⁴ DA 5.

czesnie częścią Kościoła powszechnego — jak wyżej wykazano. Cel Kościoła powszechnego wobec całego świata jest równocześnie celem parafii w odniesieniu do ludzi na jej terytorium przebywających. Cel bowiem Mistycznego Ciała Chrystusa jest celem — używając analogii — dla wszystkich jego organów i komórek, stosownie do ich przeznaczenia i możliwości w tym Ciele. Właściwym zaś przeznaczeniem i możliwością parafii jest jej działalność na własnym terytorium oraz wzmacnianie całego organizmu przez właściwe wypełnianie zadań wobec ludzi na własnym terytorium i włączanie ich w działalność ten organizm wzmacniającą.

Dla tego celu istnieje każda parafia. Ma więc ona sama doskonalić się w rzeczywistość *unum in Christo* (a zatem tworzyć w Chrystusie świadomie wspólnotę miłości) oraz współdziałać z całym Kościołem — jako jego żywa komórka — dla tego właśnie jednoczenia w nim całego świata z Chrystusem. Jest to cel z jej natury dla niej wynikający. Z celu tego wynikają jednocześnie ogromnej wagi zadania parafii, którym w tradycyjnie ustawionym duszpasterstwie mało poświęcało się uwagi. Stąd przedstawione wyżej ujmowanie celu parafii jest wielkiej doniosłości i ze wszech miar aktualne. Dla osiągnięcia tego celu parafia winna więc wypełniać te wszystkie swoje zadania, które prowadzą do niego prostą i niezawodną drogą. Są to zaś: przepowiadanie słowa Bożego i działalność sakramentalna, szerzenie chwały Bożej i ewangelizowanie doczesnego porządku, budowanie Kościoła jako świadomie zespolonej w Chrystusie społeczności miłości, misyjna działalność wobec niewierzących i zdechrystianizowanych na własnym terytorium parafialnym oraz udział w misyjnej działalności globalnej.

Zadaniem parafii jest bowiem nie tylko uświęcanie i angażowanie do miłości czynnej tych swych członków, którzy aktualnie do Kościoła należą, do tego się przyznają i w życiu parafii biorą jakiś udział. Parafia z natury swojej — tak jak cały Kościół — jest misyjna. Winna ona zatem brać udział w posłanniczej działalności wobec ludzi, którzy aktualnie są poza Kościołem. Bóg bowiem postanowił Wcielenie Słowa Bożego i dzieło odkupienia przez Niego wobec wszystkich ludzi (DM 13),⁴⁵ którzy zerwali dialog miłości i odwrócili się od Niego. Jezus Chrystus przyszedł na świat, by przez mocniejszą od śmierci na krzyżu miłość wobec ludzi w niewoli grzechu pozostających przywrócić im utracone synostwo Boże (por. Rz 5, 8). Szukał więc grzeszników, objawiał swą radość z ich odnalezienia (Łk 15, 4—7) i pociągał ich do współdziałania z Sobą. Dowodzą tego m.in. takie fakty, jak powołanie do apostołskiej pracy Mateusza przy cle siedzącego i zatrzymanie się w domu wśród wielu innych celników i grzeszników (Mt 9, 9—10), uratowanie jawnogrzesznicy, która towarzyszyła Mu później na Golgocie i której ukazał się po zmartwychwstaniu, rozmowa z Samarytanką. Chrystus bowiem przyszedł szukać i zbawiać to, co zginęło (18, 11). Taka jest wola Ojca (por. Mt 18, 14). W tym celu posłał Chrystus Kościół i taki cel ma parafia. Jako rzeczywistość zbawcza, część żywego Kościoła, posłanego dla głoszenia Ewangelii i szukania tego, co jest zagrożone przez grzech, ma za zadanie branie żywego udziału w misyjnej pracy Kościoła i w ratowaniu ludzi od zjednoczenia z Chrystusem oddalonych. To jest istota,⁴⁶ rdzeń wszystkich zadań jej duszpasterstwa i jej obowiązków jako narzędzia Chrystusa

⁴⁵ 1 Tes 1, 9—10; 1 Kor 1, 18—21; Gal 1, 31; Dz Ap 14, 15—17; 17, 22—31.

⁴⁶ Por. *Evangelii nuntiandi*, 27.

Parafia ma więc istotne zadania misyjne wobec ludzi aktualnie oddalonych od jedności z Chrystusem mieszkających na jej terytorium.

Jednocześnie parafia — jak wynika z zasadniczego celu — ma zadania misyjne w zasięgu globalnym, tzn. wobec ludzi na całym świecie, którzy nie mają udziału w Mistycznym Ciele Chrystusa. Jest to bowiem sprawa ludzi odkupionych przez najwyższą ofiarę Chrystusa, z którym każdy chrześcijanin jest zjednoczony; to sprawa Kościoła — Matki, który ma wszystkich ogarnąć swoją miłością — odbłaskiem miłości Boga; to sprawa całego Mistycznego Ciała Chrystusa, którego parafia jest organem. Jest to zadanie każdego członka parafii i jej jako całości. Zadanie zawsze aktualne i przynaglące.

„Działalność misyjna ma swoje uzasadnienie w woli Boga, który chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni i doszli do uznania prawdy. Bo jeden jest Bóg; jeden i pośrednik między Bogiem i ludźmi, człowiek Chrystus Jezus, który wydał samego siebie na okup za wszystkich” (1 Tym 2, 4—6) i nie ma w żadnym innym zbawienia (Dz 4, 12), (DM 7). Do Niego więc wszyscy powinni się nawrócić i z Nim złączyć (tamże), a wszyscy z Nim złączeni są wezwani, by do tego się przyczynić, podejmując swoją część w dziele misyjnym wśród narodów (DM 35). „Wszyscy wierni (...) zobowiązani są do współpracy w szerzeniu i rozwoju Jego Ciała, aby jak najprędzej doprowadzić je do pełni” (DM 36). Wszyscy więc winni poświęcić swe siły dziełu ewangelizacji (tamże), a zatem cała parafia — jako misyjny podmiot zespołowy — powinna nastawić się na realizację zadań misyjnych.

Jednocześnie każda parafia winna traktować realizację zadań misyjnych jako przynaglące. Na świecie bowiem tylu ludzi nie zna Ewangelii lub jej nie przyjmuje. W Dekrecie o działalności misyjnej Kościoła, zatwierdzonym przez Pawła VI w dniu 7 VI 1965 r., czytamy: „Albowiem dwa miliardy ludzi — a liczba ich z dnia na dzień rośnie — (...) nie słyszało wcale albo prawie wcale radosnej nowiny ewangelicznej” (10). Liczba tych ludzi, którzy nie znają Ewangelii, wzrosła i wzrasta dalej bardzo szybko. Pod koniec 1980 roku ludność świata liczyła 4 371 266 000. Liczba ta rośnie szybko w dalszym ciągu. Na początku 1983 r. ludność Chin przekroczyła miliard mieszkańców. Przy końcu 1980 roku było na świecie 783 660 000 katolików.⁴⁷ Stanowi to 17,93% mieszkańców świata. Jeśli nawet uwzględni się chrześcijan nie należących do Kościoła katolickiego — to liczba ludzi, którzy nie znają Ewangelii jest olbrzymia. Ewangelii nie znają całe wielkie liczebnie narody. Tak np. gdy Japonia w ostatnich latach liczyła 120 milionów ludzi, wśród nich było 400 tysięcy katolików. Chiny w tym czasie na 900 milionów mieszkańców liczyły 3 miliony wierzących w Chrystusa.⁴⁸ Każda parafia winna w sposób przynaglący włączyć się w realizację zasadniczego celu Kościoła przeobrażając się w tym celu w środowisko niesienia pomocy misjom Kościoła powszechnego.

3. Każda parafia ośrodkiem wspierania misji

Złożona z powołanych do udziału w ewangelizacji osób, stanowiąca Kościół na danym terytorium i sama jako żywa część tego Kościoła powołana do udziału w jego posłannictwie — parafia ma duże możliwości działania misyjnego. Ma je każda parafia, choć w wielu z nich świadomo-

⁴⁷ Por. *Biuletyn Papieskich Dzieł Misyjnych, Światło Narodów*, 2/1982 (Nr 12) 10.

⁴⁸ Por. tamże, s. 3.

me i zamierzone współdziałanie z Kościołem uniwersalnym na płaszczyźnie misyjnej jest nikłe, ograniczające się do słabo przygotowanego „Tygodnia Misyjnego” i akcji pojedynczych. Tymczasem idzie o olbrzymią i wprost niewymierną stawkę: o dynamiczne i ciągle wspieranie misyjnej działalności Kościoła, potęgującej ewangelizację w całym świecie; idzie o sprawy zbawienia ludzi i przepojenie duchem Ewangelii doczesnego porządku w skali globalnej rzeczywistości ziemskiej. Trzeba więc formowania poszczególnych parafii w dynamiczne ośrodki wspierania misji. Taką zaś powinna stawać się każda parafia i trzeba z naciskiem podkreślać, że taką każda może stawać się. Zależy to tylko od poczucia odpowiedzialności duszpasterstwa za misje i jego woli zmobilizowania parafii w ośrodek wspierania misji Kościoła. Zróżnicowania parafii dotyczą bowiem nie jej istoty, lecz podstawy materialnej, organizacyjnej, stanu religijności.⁴⁹

Parafia, choćby duszpastersko najtrudniejsza, nie jest tylko rzeczywistością geograficzną, demograficzną, socjologiczną i organizacyjno-prawną, materialną. Jest rzeczywistością innego porządku, mianowicie: rzeczywistości zbawczej. W tej zaś panują inne prawa niż w rzeczywistości laickiej, i „Duch wionie kędy chce” (J 3, 9).⁵⁰ Jest to bowiem rzeczywistość, w której jest i działa przez słowo Boże, Sakramenty i swego Ducha Świętego Jezus Chrystus. Jest to rzeczywistość, w której wielkie znaczenie ma modlitwa (Mt 7, 7—8; 21, 22; MK 11, 24; J 16, 24) i ofiara — szczególnie łączona z ofiarą Chrystusa. W tej rzeczywistości działają łaska Boża i charyzmaty — przez Ducha Świętego rozdzielane (KK 12, 32; DA 3, 30). A zatem nie jest to tylko rzeczywistość materialna i posługująca się środkami wyłącznie materialnymi i organizacyjno-prawnymi. W tej rzeczywistości mają wielkie pole działania nie tylko dorośli i zdrowi: mogą w niej działać i powinni zajmować szczególne miejsce ludzie chorzy i starzy, dzieci, które nie są jeszcze zdolne do działania w sferze ekonomicznej i wytwórczej. Do rzeczywistości parafialnej nie można więc przykładać miary takiej, jaką się mierzy rzeczywistość społeczno-ekonomiczną czy kulturową lub inną — wyłącznie naturalną. Taka zaś rzeczywistość, jaką jest każda parafia — niezależnie od różnicujących ją w stosunku do innych parafii uwarunkowań strony materialnej — ma więc możliwości wielostronnej działalności wspierającej misje. Ma bowiem wielkie możliwości w sferze duchowej — nadprzyrodzonej.

Konkretnie podstawę takich możliwości każdej parafii tworzy płaszczyzna modlitewna i liturgiczna. Trudno bowiem nawet wyobrazić sobie parafię, w której modlące się o rozwój misji Kościoła w świecie duszpasterstwo nie znalazło by osób gotowych do współudziału w modłach za rozwój ewangelizacji w świecie. Jeśli bowiem nawet nie znalazłoby takich, którzy często będą w domach i w pracy modlić się o rozwój Kościoła, to istnieje zawsze możliwość częstego (i codziennego) polecenia Bogu misyjnego dzieła Kościoła na zgromadzeniach liturgicznych, choćby w nich brał udział mały zespół ludzi. To zaś w rzeczywistości zbawczej otwiera duże możliwości misyjnego współdziałania. Na tych zgromadze-

⁴⁹ Por. na temat istoty parafii i jej czynników m.in. F. Woronowski, *Stosunek chrześcijanina do parafii*, Chrześcijanin w świecie, 20/6 — 1972; tenże, *Pastoralna teologia parafii*, Rozporządzenia Urzędowe Łomżyńskiej Kurii Diecezjalnej, 39 (1977) nr 3/18—27; 41 (1979) nr 2/78—87; 42 (1980) nr 4/64—75; tenże, *Parafia — wspólnota wiary i miłości*, Wiadomości Diecezjalne Łódzkie, 55 (1980) 169—172.

⁵⁰ Por. DA 3; DK 13.

niach istnieje również możliwość ofiarowania Bogu z ofiarą eucharystyczną — przy odpowiednim pouczeniu i wezwaniu przez ich przewodnictwo — prac, cierpień i innych darów duchowych przez ludzi na nich zgromadzonych. W zbawczej rzeczywistości one właśnie mają w świetle nauki objawionej wpływ na to, co na misjach się dzieje. W tę dziedzinę jest bowiem wpisany krzyż Chrystusa⁵¹ i one są ważnym czynnikiem w całej zbawczej rzeczywistości. Duszpasterstwo ma również jakąś możliwość wykorzystania dla celów misyjnych spotkań wiernych na modlitwy, jak nabożeństwa majowe, czerwcowe, różańcowe, wielkopostne i inne w ciągu roku. Istnieje ponadto możliwość skłonienia do modlitwy różańcowej zespołów tzw. żywego Różańca w intencjach ewangelizacji, które w jakiejś mierze są w każdej parafii. Jeśli więc nie byłoby innych możliwości wspierania, o których będzie mowa niżej, to już przez wymienione można uczynić bardzo wiele dla ewangelizacji świata. A tych możliwości w każdej parafii nikt wyprzeć się nie może. One istnieją, ponieważ takie są realia w dziedzinie religijnej. Każda więc parafia ma możliwości współdziałania z Kościołem w ewangelizacji świata.

Jednocześnie trzeba podkreślić, że obok płaszczyzny modlitewno-ofiarniczej i zarazem liturgicznej oraz paraliturgicznej w każdej parafii są jakieś możliwości zmobilizowania pojedynczych osób do stałego angażowania się duchowego w służbę misyjną działalności Kościoła. Jest to zaś apostołstwo o dużym znaczeniu. Łatwo do niego przekonać poszczególnych ludzi i zmobilizować ich do częstej modlitwy i duchowych ofiar. Tworzenie z parafii ośrodka służby misjom to nie sprawa możliwości, lecz sprawa szukania ludzi do duchowego wspierania misji i odpowiedniego ich ustawienia. A zatem sprawa zaangażowania duszpasterstwa w sprawy misyjne Kościoła. Ponadto może w poszczególnych parafiach wchodzić w grę ilość osób włączających się w duchowe współdziałanie z misjami, ale nie całkowity brak takiej możliwości. Gdyby takich możliwości nie było, trudno byłoby mówić o religijnej społeczności, czyli o istnieniu parafii i duszpasterskiej w niej pracy.

Trzeba wreszcie dodać, że nawet w bardzo trudnych parafiach istnieją pewne możliwości społecznego działania wspierającego misje. W społeczności parafialnej są rodziny, są stany naturalne. Są (choćby małe) inne grupy, jak np. żywy Różaniec, a jeśli ich nie ma, to łatwo je ukonstytuować. Są ponadto w parafii grupy dzieci przychodzących na katechizację, z którymi można tworzyć misyjny zespół modlitewny — choćby tylko w ramach katechezy. Ważnym takim zespołem może być dobrze ustawione kółko ministrantów. W każdej więc parafii — przy żywym zainteresowaniu duszpasterstwa misyjnym dziełem Kościoła — można znaleźć warunki wspierania ewangelizacji w świecie. Żadna więc parafia nie może wymawiać się brakiem warunków wspierania misji Kościoła powszechnego. Każda jest powołana do udziału w ewangelizacji i każda ma pewne warunki uczestnictwa w dziele misyjnym Kościoła. Każda zatem parafia powinna stawać się dynamicznym ośrodkiem służby misjom Kościoła. To przynaglający obowiązek każdej parafii.

⁵¹ Jan Paweł II, *Do chorych*, Znak, 31 (1979) 794—796; *Do pielgrzymów*, tamże, s. 797—802.

III. RODZAJE POMOCY PARAFII MISJOM KOŚCIOŁA POWSZECHNEGO

Parafia powołana do ewangelizowania i zorganizowana w dynamiczną społeczność wiary i miłości ma w dziedzinie wspierania Kościoła powszechnego w dziele misyjnym wiele możliwości. Istnieją bowiem liczne formy działania wspierającego misje, z których parafia może w każdej sytuacji realizować jakąś ilość. Rozwój ewangelizacji świata wymaga jednak, by każda parafia w miarę swoich możliwości konkretyzowała jednocześnie wszelkie dostępne dla niej formy działania, wzmacniającego działalność misyjną, i w ten sposób uczestniczyła w posłannictwie Kościoła wobec świata.

Jedną z pierwszych form działania na rzecz misji Kościoła jest uświadamianie chrześcijan o ich powołaniu. Jest to przede wszystkim działalność pasterska i apostołska, i z tego względu będzie omówiona w następnym punkcie poświęconym duszpasterstwu misyjnemu. Omówienie ważniejszych form omawianego działania zaczniemy od udziału w Papieskich Dziełach Misyjnych.

1. Udział w Papieskich Dziełach Misyjnych

Aktualnie istnieją cztery Dzieła Misyjne.⁵² Najstarszym jest Papieskie Dzieło Misyjne Rozkrzewiania Wiary. Powstało ono w 1822 r. w Lyonie z inicjatywy Pauliny J a r i c o t. Statut papieski otrzymało ono 3 V 1922 r. Według statutu Dzieła z 1980 r. ma ono budzić zainteresowanie dla powszechnej ewangelizacji we wszystkich ośrodkach Bożego Ludu: w rodzinach, we wspólnotach podstawowych, w parafiach, w szkołach, w luźnych ruchach, w organizacjach (9 a). Dla osiągnięcia tego celu konieczna jest solidna organizacja inicjatyw tego Dzieła na szczeblu parafialnym (tamże).

Kolejnym Dziełem jest Papieska Unia Misyjna. Powstanie swe zawdzięcza staraniom o. Pawła M a n n y w 1916 r. Początkowa nazwa Dzieła brzmiała: Związek Misyjny Duchowieństwa. W 1949 r. rozszerzono jego działalność na zakonników i zakonnice. Pełna nazwa Dzieła: Papieska Unia Misyjna Kapłanów, Zakonników i Zakonnice. Unia ta stawia sobie za cel informację i formację misyjną kapłanów, członków zakonów, instytutów świeckich, kandydatów do życia poświęconego Bogu (Statut, 23). Zachęca ona do modlitwy w intencjach misyjnych, uwrażliwia na potrzeby misji w świecie, troszczy się o powołania misyjne, organizuje Niedziele Misyjne i inne.

Następnym jest Papieskie Dzieło Misyjne świętego Piotra Apostoła. Do jego powstania przyczyniły się Stefania i Janina B i g a r d. Powstało w Caen we Francji w 1889 r. Jego celem jest zapewnianie stypendiów seminarzystom w krajach misyjnych oraz pomoc w budowie seminariów duchownych. Dzieło miało w przeszłości i ma aktualnie olbrzymie znaczenie dla misji Kościoła. Przyczyniło się ono do przygotowania kleru tubylczego w krajach misyjnych. W konsekwencji przyczyniło się to do wypełnienia luk po okresie dekolonizacji i zastąpienia w dużym stopniu misjonarzy cudzoziemców. Dzieło ufundowało wiele seminariów, w któ-

⁵² Por. *Misyjna działalność Kościoła. Papieskie Dzieła Misyjne* (Warszawa 1983).

rych wykształcono tysiące kapłanów i licznych już biskupów tubylczych. Aktualnie Dzieło to zaprasza do współpracy w przygotowywaniu kandydatów do kapłaństwa poprzez pomoc tak duchową jak i materialną. Pomoc ta zezwala na zakładanie i rozwój niższych i wyższych seminariów diecezjalnych w Afryce, Ameryce Łacińskiej, Azji i Oceanii, przyczyniając się do wzrostu liczby kleru tubylczego (por. Statut, 15), a także formacji religijnej kandydatów i kandydatek do życia zakonnego (tamże, 16).

Czwartym jest Papieskie Dzieło Misyjne Dzieciństwa Misyjnego powstałe w 1843 r. Do jego zapoczątkowania przyczyniła się Paulina Jaricot, która wraz z biskupem de Forbin — Jansonem wpłynęła na powstanie dzieła zwanego „Dziełem anielskim”. Postawiło ono sobie za cel ratowanie dzieci w krajach misyjnych. W 1922 r. stało się ono dziełem papieskim i otrzymało nazwę: Papieskie Dzieło Świętego Dzieciństwa. Dzieło to ma aktualnie za swój cel pomoc dzieciom w krajach misyjnych a także kształtowanie autentycznej i pełnej świadomości misyjnej dzieci chrześcijan, mobilizując je od wczesnych lat do ofiar na rzecz rówieśników w krajach misyjnych (por. Statut, 17—18). Dzieło urządza co roku Światowy Dzień Dziecka, (por. Statut, 20) przez który mobilizuje się dzieci do ofiarności na rzecz innych dzieci oraz uwrażliwia przez to samo starszych do troski o dzieci w świecie.

Z przedstawionego wyżej zestawienia wynika, że do Dzieł tych można w parafii angażować duchownych, zakonników i zakonnice, ludzi świeckich z dziećmi włącznie. Przez stosowne angażowanie osób do poszczególnych Dzieł można zatem utworzyć w parafii duży zespół ludzi zaangażowanych w instytucjonalną działalność misyjną Kościoła, koordynowaną w całym świecie przez Kongregację Rozkrzewiania Wiary (DM 29). Przez zespół ten uczestniczący w działaniach wszystkich czterech Dzieł można jednocześnie ogarniać najistotniejsze dla działalności misyjnej Kościoła elementy. Stąd angażowanie do Papieskich Dzieł Misyjnych przedstawia ważny rodzaj działania mającego na celu pomoc misjom Kościoła powszechnego. Nawiazywanie zaś łączności z poszczególnymi Papieskimi Dziełami Misyjnymi, którym słuszenie należy się pierwszeństwo (DM 38), można łatwo dokonywać przez Biuro Misyjne i każdą parafię włączyć w dzieło ewangelizacji.

2. Konkretyzacja kalendarza dni misyjnych

Drugą formą działania misyjnego w parafii jest wypełnianie zadań Dzieł Misyjnych według ustalonego aktualnie kalendarza dni misyjnych. Konkretyzacja tego kalendarza ułatwia: 1) działanie uczestniczącym w Papieskich Dziełach Misyjnych oraz 2) włączanie się szerszych kręgów Ludu Bożego parafii w działalność wspierającą misje Kościoła powszechnego. Stąd działalność dla przeprowadzenia w ciągu roku przedsięwzięć przewidzianych przez kalendarz misyjny jest ważną formą służby misyjnej.

Kalendarz realizacji zadań Papieskich Dzieł Misyjnych wyznacza rodzaj działań i terminy ich konkretyzacji.⁵⁸ Przedstawiamy je niżej.

1. Misyjny Dzień Papieskiego Dzieła Dzieciństwa Misyjnego. Dzień ten obchodzi się w uroczystość Objawienia Pańskiego, czyli Trzech Króli, przypadającą na dzień 6 stycznia.

⁵⁸ Tamże, 9—14.

2. Światowy dzień trędowatych. Przypada on na ostatnią niedzielę stycznia. Jest to okazja nie tylko do modlitwy tak w intencji trędowatych jak i osób zajmujących się nimi, lecz jednocześnie do szerszego poruszenia zagadnień misji Kościoła w świecie.

3. Kwatralne dni modlitw o powołania do służby w Kościele. Obchodzi się je w kwietniu. W ciągu tych dni, lub w jeden z nich można przeprowadzić nabożeństwo misyjne, omówić wiele spraw związanych z pomocą misjom i mobilizować Lud Boży parafii do misyjnego aktywizowania się.

4. Międzynarodowy misyjny dzień chorych. Dzień ten przypada na Niedzielę Zesłania Ducha Świętego. W parafii można urządzić spotkanie z chorymi w jeden z następnych dni, zapowiadając to spotkanie w wymienioną niedzielę.

5. „Biały Tydzień”, czyli tydzień następujący po I Komunii św. dzieci w parafii. W tygodniu tym następuje „inicjacja”, czyli wprowadzenie dzieci w dziedzinę misyjną Kościoła. Jest on okazją do szerszego zainteresowania sprawami misyjnymi nie tylko dzieci, lecz także ich rodziców, rodzeństwo, krewnych.

6. Dzień błogosławionej Marii Teresy Ledóchowskiej — Patronki Dzieł Misyjnych w Polsce — 6 lipca. Termin ten można wykorzystać do spotkań z grupami i przedstawić im wielkie możliwości wsparcia misji Kościoła w świecie przez katolickie społeczeństwo w Polsce. Dzień ten należy poświęcić szczególnym modłom w intencji misjonarzy polskich.

7. Dzień św. Maksymiliana Kolbego, tj. 14 sierpnia, apostoła czci Niepokalanej, przykład utożsamiania się z współbraćmi i gotowości oddania za nich swego życia. Dzień ten szczególnie może służyć pogłębianiu rozumienia Chrystusowego prawa miłości i odpowiedzialności za współbraci, ofiary na rzecz ewangelizacji świata.

8. Misyjny Dzień Zakonnicek. Przypada on na dzień 1 października, w którym wspomina się św. Teresę od Dzieciątka Jezus. Przedstawia znakomitą okazję do żywszego mobilizowania zakonnicek do pracy misyjnej, do budzenia misyjnych powołań dziewcząt i podkreślenia ogromnej roli kobiet w życiu Kościoła i jego misji w świecie.

9. Niedziela Misyjna oraz towarzyszący jej Tydzień Misyjny. Ustanowił ją Pius XI. Jest nią przedostatnia niedziela października. Niedziela Misyjna i Tydzień Misyjny są okazją do licznych spotkań z ludźmi reprezentującymi grupy społeczne, interesującymi się zagadnieniami życia i rozwoju Kościoła, do przedstawiania propozycji włączenia się w działalność misyjną oraz angażowania całej parafii w służbę misjom.

10. Dzień misyjny kapłanów. Przypada 3 grudnia. Jest on poświęcony wspomnieniu św. Franciszka Ksawerego. Jest to dzień Papieskiej Unii Misyjnej. Dzień ten jest najlepszą okazją do przeżywania zagadnień misyjnych Kościoła z innymi kapłanami, wprowadzenia do Unii tych, którzy jeszcze do niej należą; jest okazją do omówienia programów i sposobów współdziałania w najbliższym rejonie, wzajemnego wspierania się kapłanów w wysiłkach na rzecz ewangelizacji świata.

Dobrze przygotowane i obchodzone w parafii wymienione wyżej dni rozwijają Panieskie Dzieła Misyjne. Stwarzają okazje tym, którzy do Dzieł tych należą, by rzeczywiście realizować ich cele. Jednocześnie są okazją dla duszpasterstwa, by mobilizować innych do włączania się w te Dzieła oraz do ich szerszego wspierania przez ogół członków Ludu Bożego parafii. Przez zaangażowane obchodzenie tych dni w parafii ogarnia się ramowo najistotniejsze zagadnienia pomocy misjom Kościoła po-

wszechnego. Realizacja kalendarza misyjnego w parafii jest więc bardzo ważnym czynnikiem w służbie ewangelizacyjnej.

3. Miesięczne nabożeństwa misyjne

W oparciu o uchwałę Konferencji Episkopatu Polski miesięczne nabożeństwa misyjne w ramach pracy duszpasterskiej służą wsparciu Papieskich Dzieł Misyjnych,⁵⁴ które są wypróbowanymi instrumentami wspomagania misji.⁵⁵ Należy je odprawiać we wszystkich Kościołach parafialnych, rektoralnych i kaplicach. Powinny one służyć aktywizowaniu misyjnej działalności, społecznej modlitwie za misje, zbieraniu ofiar na potrzeby misyjne, budzeniu powołań misyjnych.

Miesięczne nabożeństwa misyjne, troskliwie przez duszpasterzy przeprowadzane, stanowią pewne dopełnienie kalendarza dni misyjnych. Ułatwiają one systematykę działalności misyjnej w parafii. W nabożeństwach tych nie chodzi o nową formę nabożeństw, lecz o nadanie Mszy św. lub tradycyjnemu nabożeństwu intencji i wyrazu misyjnego przez stosowne do tego celu wprowadzenie, wygłoszone słowo Boże, śpiew odpowiednich pieśni, podanie Papieskiej Intencji Misyjnej, omówienie z zebranymi spraw związanych ze służbą parafii ewangelizacji świata, wezwanie do modłów.

4. Parafialna pomoc misyjna na płaszczyźnie modlitwnej

W zbawczej rzeczywistości modlitwa jest potężnym czynnikiem działania.⁵⁶ Przez nią można przynosić ogromną pomoc misjom na każdy dzień.⁵⁷ Idzie zatem o to, by oprócz dni misyjnych i miesięcznych w każdy dzień (a przynajmniej częściej w miesiącu) zanoszono w parafii modły o rozwój ewangelizacji w świecie. Jest to możliwe podczas zebrań liturgicznych i paraliturgicznych pod przewodnictwem kapłanów oraz na ich wezwania poza miejscem i czasem zgromadzeń liturgicznych. Na płaszczyźnie pomocy modlitwnej łatwo jest zorganizować grupy modlitwne, jak np. dzieci, osób poświęcających się codziennej modlitwie za misje, rodzin modlących się w intencjach misji. Do modlitwy misyjnej można włączyć żywy Różaniec oraz inne grupy społeczności parafialnej. Jest to więc olbrzymie pole działania na rzecz ewangelizacji świata (DM 36) i każda — bez wyjątku — parafia ma na tym odcinku wielkie możliwości.

Na szczególną uwagę w aspekcie pomocy duchowej zasługuje mobilizacja chorych i cierpiących (Kościół cierpienia⁵⁸) do modlitwy za misje i ofiarowanie swych cierpień w intencji rozwoju ewangelizacji. Chorzy i cierpiący z innych niż choroby powodów są najbliższymi krzyża Chrystusa,⁵⁹ są oni wpisani w ten krzyż, jest on obecny w ich życiu na każdy dzień.⁶⁰ Z ich modlitwy i ofiary misje mogą czerpać nowe moce. Dekret

⁵⁴ Tamże, 10—11.

⁵⁵ Por. A. Koszorz, *Jak wspomagać misje*, Misyjna działalność Kościoła, Materiały Biura Misyjnego, C-6 34/79.

⁵⁶ Mt 7, 7—8; 21, 22; Mk 11, 24; J 14, 13; 15, 7; 16, 23—24; 1 J 3, 21—22; DM 36, 37.

⁵⁷ Por. Pius XI, *Rerum Ecclesiae Gestarum*, AAS 18 (1926) 65—85.

⁵⁸ Jan Paweł II, *Przemówienie do chorych w kościele OO. franciszkanów w dniu 9 VI 1978 r.* Znak, 31/1979 (301—302) 794.

⁵⁹ Jan Paweł II, tamże, 795.

⁶⁰ Tamże.

o działalności misyjnej wzywa biskupów do „wyszukiwania spomiędzy swego ludu osób, szczególnie chorych i nieszczęśliwych, które by wielkodusznie ofiarowały Bogu swe modlitwy i pokutne uczynki w intencji ewangelizacji świata” (DM 38). Tak więc duszpasterstwo i apostołowie świeccy powinni tworzyć misyjne apostołstwo chorych i cierpiących, którzy stale mogą wspierać misje w sposób duchowy, o dużym znaczeniu w rzeczywistości zbawczej.

5. Pomoc materialna

Podobnie jak pomoc duchowa dla rozwoju ewangelizacji jest niezbędna pomoc materialna. Dekret o działalności misyjnej wskazuje na potrzebę proporcjonalnych dochodów składek z poszczególnych diecezji.⁶¹ Niezależnie od nich każda parafia ma możliwości niesienia misjom pomocy materialnej i na tym odcinku powinna rozwijać wszechstronną działalność. Wszyscy są powołani do udziału w ewangelizacji.⁶² Każdy członek parafii powinien zatem dążyć do tego, by w miarę swoich możliwości przyczyniał się do zapewnienia misjom podstawy materialnej. Potrzeby materialne na misje Kościoła powszechnego są bowiem olbrzymie. Potrzebne są środki: 1) na utrzymanie i odpowiednie wyposażenie krajowych ośrodków dla współpracy z misjami Kościoła powszechnego (Biuro Misyjne) i na ich ożywioną pracę, 2) na przygotowanie w kraju ośrodków kształcenia personelu wyjeżdżającego na misje oraz wyposażenia tego personelu w odpowiednie środki pracy na misjach, 3) na stypendia i seminaria przygotowujące kandydatów na misjonarzy, 4) na prowadzenie misji w krajach misyjnych i związane z nimi wydatki. Do tych zaś ostatnich trzeba zaliczyć nie tylko te, które wiążą się z ewangelizacyjną pracą misjonarzy, lecz nie mniej takie, jak pomoc w utrzymaniu głodujących tubylców, budowę kaplic, przytułków, wsparcie dla powstających małych i wyższych seminariów i wiele innych. Potrzeby materialne misji są więc olbrzymie. Cały Kościół, a zatem każda w nim parafia, winien hojnie wspierać dzieło ewangelizacji. Rozwinięcie w parafii pracy na odcinku pomocy materialnej misjom jest więc nie tylko bardzo aktualne, lecz jednocześnie ma ono znaczenie kluczowe. Pomoc ta warunkuje przede wszystkim postawienie na odpowiednim do możliwości poziomie pracy na rzecz misji instytucji w kraju i wyposażenie ich w odpowiednie środki działania.

W parafiach istnieją różne możliwości organizowania pomocy materialnej na rzecz misji. Są mianowicie możliwości wyszukiwania osób, które będą systematycznie wpłacały określony datek na misje. Podobnie czynić mogą grupy członków parafii, m. in. żywy Różaniec. Do gromadzenia środków na misje można mobilizować w parafii nawet ludzi niepracujących, jak dzieci, emerytów, zdezintegrowanych. Mogą oni przychodzić z pomocą misjom przez zbieranie znaczków pocztowych, makulatury i inne. Choć wkład ich materialnie może być niewielki, będzie duchowo dużej wagi. Mogą oni stawać się zaczynem szerszych działań innych⁶³ i to ma ogromne znaczenie. Istnieją wreszcie możliwości mobilizowania do ofiarności na rzecz misji ogółu parafii.

Świadczenie pomocy materialnej na rzecz misji w parafii przez ogół jej członków można konkretyzować w różny sposób. Do najprostszych

⁶¹ DM 38.

⁶² Por. DM 15.

⁶³ Por. DM 15.

należy: zbiórka do puszek na terenie kościelnym w wyznaczone dni, puszka w kościele z przeznaczeniem ofiar na misje, taca podczas liturgii lub paraliturgii. Zainteresowane niesieniem pomocy materialnej misjom duszpasterstwo i apostołat świecki może ponadto zdziałać wiele przy pomocy imprez i dobrowolnych ofiar przy ich okazji składanych, przeznaczając je na cele misyjne.

Wymienione wyżej możliwości organizowania pomocy materialnej na rzecz misji są najczęściej stosowanymi. Wskazują one na szerokie możliwości pracy w parafii na tym odcinku. Możliwości te można ponadto powiększać i przez to przyczyniać się do nasilania ewangelizacji w świecie.

6. Opieka nad powołaniami misyjnymi

Bardzo ważnym odcinkiem na polu niesienia pomocy misjom jest opieka parafii nad powołaniami misyjnymi. Rozwój misji w świecie wymaga nie tylko pomocy duchowej i materialnej chrześcijan, lecz potrzebuje również pomocy personalnej. Rozwój misji w świecie warunkuje napływ kapłanów z krajów chrześcijańskich, zakonnic, katechistów, lekarzy i pielęgniarek zdecydowanych do służby na misjach, nauczycieli i ludzi mogących pomagać w innych zawodach misjom służących. Ogromnie ważną zatem sprawą jest przygotowanie do tych służb misyjnych ludzi w kraju, którzy po zdobyciu przygotowania udadzą się na misje, oraz opieka nad powołaniami tubylicznymi za pośrednictwem misjonarzy sprawowana.

Działalność parafii na tym odcinku sprowadza się w rzeczywistości do: wyszukiwania powołań, otaczania ich duchową pomocą, fundowania stypendium parafialnego na kształcenie kandydata do pracy misyjnej, wyposażenia go w środki do pracy misyjnej, wyprawienie na misje, zapewnienie o stanowieniu dla niego w pracy duchowego (i w razie potrzeby materialnego) zaplecza, niejako domu, rodziny.

Jednocześnie parafia może opiekować się powołaniami, które zgłosi jej ośrodek misyjny diecezjalny, krajowy lub za ich pośrednictwem bezpośrednio misja. Wreszcie parafia może gromadzić na ten cel fundusze i odsyłać do Biura Misyjnego z przeznaczeniem na stypendium misyjne. Umożliwia to większą operatywność Kościoła w dziedzinie przygotowania personelu misyjnego stosownie do możliwości w świecie.

7. Patronat

Oprócz wymienionych rodzajów wspierania misji w świecie parafia może podejmować się duchowej więzi z konkretną misją, utrzymywać z nią ścisłą łączność i czuć się odpowiedzialną za jej rozwój. Jest to swego rodzaju niejako patronat nad nią. Może to robić wspólnie więcej parafii, np. dekanat.

Parafia, która podejmuje się duchowej opieki nad konkretną misją — np. prowadzoną przez księży polskich jednego zgromadzenia — nawiązuje kontakt z jej kierownictwem, utrzymuje korespondencję i tą drogą dowiaduje się o szczególnych potrzebach misji. Na tej podstawie trwa w duchowej łączności z misją, modli się w jej intencjach, dostarcza w miarę swoich możliwości potrzebnej misji pomocy. Misję traktuje jako siostrzaną wspólnotę w świecie. Stwarza warunki przyjęcia na swoim terenie na wypoczynek osób z personelu misyjnego, jeśli ten mógł z tego skorzystać, a także innych osób, które z misji mogłyby przybyć do niej i zobaczyć parafię opiekującą się tą misją.

Taki patronat może spełniać istotną rolę. Dla misjonarza przedstawia (poza jego diecezją czy zgromadzeniem) żywe zaplecze duchowe i po-niekąd materialne. W pracy swej jest on świadomy czuwania z nim nad misją całej parafii; jest świadomy, że może udać się do niej jak do naj-bliższej rodziny w Chrystusie i oczekiwać od niej tej pomocy, która jest dla niego niezbędna.

Jednocześnie patronat taki ma duże znaczenie dla parafii. Sprawująca patronat nad placówką misyjną parafia angażuje się w sposób konkretny i żywy w działalność misyjną. Poznaje konkretne potrzeby misji, zna liczbę trędowatych i innych chorych, konkretne potrzeby ludzi innej rasy, narodowości i kultury. Może mieć zdjęcia z jej terenu, obiektów misyjnych i poznawać jej całą rzeczywistość.

Istnieje wreszcie szersze znaczenie omawianej opieki parafii nad konkretną misją w świecie. Daje ona możliwości pogłębiania poczucia jedności (*unum*) w Mistycznym Ciele Chrystusa mieszkańców parafii i misji oraz pogłębiania jedności wśród ludzi. Jedność ta staje się w świadomości ludzi po obu stronach rzeczywistą, konkretną i żywą. Przy większej ilości parafii podejmujących patronat nad placówkami misyjnymi wytwarza się żywa więź Kościoła partykularnego z różnymi narodami i plemionami ewangelizowanymi. Przyczynia się to do tworzenia w skali globalnej „jednego ducha i jednego serca” (Dz 4, 32) (por. DM 30), a zatem do rzeczywistej wspólnoty, do rozszerzania granic miłości, aż po krańce ziemi. Sobór Watykański II poucza: „Będzie rzeczą bardzo pożyteczną — byleby nie zaniedbywać ogólnego dzieła misyjnego — utrzymywanie łączności z misjonarzami pochodzącymi z tej samej wspólnoty albo z jakąś parafią czy diecezją misyjną, aby łączność między wspólnotami stała się widoczna i służyła ku wzajemnemu zbudowaniu” (DM 37). Temu właśnie celowi może służyć dobrze pojmowany i realizowany patronat i więź parafii z konkretną placówką misyjną.

Przedstawione wyżej rodzaje pomocy parafii na rzecz misji Kościoła powszechnego nie wyczerpują wszystkich możliwości. Są to jednak rodzaje pomocy najistotniejsze. Ich konkretyzacja w każdej parafii — stosownie do jej uwarunkowań — jest możliwa i może przynosić olbrzymie wsparcie dla Kościoła powszechnego. Jednocześnie konkretyzacja tych rodzajów pomocy może ożywiać życie religijne parafii tę pomoc niosących. Rozwinięcie działalności misyjnej na tych płaszczyznach w każdej parafii jest zatem sprawą wielkiej wagi. Powinno ono stać się jednym z zasadniczych zadań duszpasterstwa każdej parafii (bez względu na jej typ) jako przeobrażenie jej w dynamiczny ośrodek służby działalności misyjnej Kościoła powszechnego.

IV. DUSZPASTERSKIE FORMOWANIE POSTAW MISYJNYCH W PARAFII

Choć parafia jest powołana do służby w ewangelizacji świata oraz istnieją w niej wieloaspektowe możliwości wspierania misji Kościoła powszechnego, przeobrażanie konkretnej parafii w ośrodek pomocy misjom zależy w dużej mierze od ustosunkowania do tego zagadnienia jej duszpasterstwa. Duszpasterstwo bowiem — przynajmniej w obecnej sytuacji — nadaje kierunek działalności parafii. Na nim zatem spoczywa obowiązek rozbudzania świadomości Ludu Bożego parafii o jego powołaniu do ewangelizacji oraz przeobrażania jej w ośrodek niesienia

pomocy misjom na drodze formowania postaw misyjnych, ich dynamizowania i nadawania tej pomocy odpowiednich form. Jednym z pierwszych warunków szerszego działania w dziedzinie przeobrażania parafii w ośrodki służby misjom jest świadomość duszpasterstwa o ważności tej służby oraz misyjne uświadamianie przez nie Ludu Bożego parafii, wychowywanie do służby misyjnej i wdrażanie do niej.

1. Uświadamianie

1) Założenia generalne

Po pierwsze: uświadamianie Ludu Bożego w parafii, dotyczące służby misjom, powinno opierać się przede wszystkim na nauczaniu o powołaniu każdego człowieka⁶⁴ i parafii do udziału w ewangelizacji. Jednocześnie należy w nim podkreślać, że jest to powołanie zobowiązujące. Uświadamianie to ma zatem: 1) rozbudzać świadomość powołania chrześcijanina do udziału w ewangelizacji oraz 2) zmobilizować go do konkretyzacji tego powołania misyjnego.

Po drugie: uświadamianie to ma wskazać konkretnym ludziom możliwości służby misjom w ich parafii. Należy zatem informować ich o Papieskich Dziełach Misyjnych i wszystkich innych możliwościach służby misjom w parafii. Możliwości te podano niżej.

Po trzecie: uświadamianie o obowiązku udziału w ewangelizacji powinno ogarniać wszystkich w parafii. W uświadamianie to należy włączać kapłanów, objąć nim katechetów, zakonnice i osoby należące do instytutów świeckich,⁶⁵ najbliższych współpracowników duszpasterstwa zaangażowanych w parafii, służbę ołtarza, inne grupy w parafii, rodziny.

Po czwarte: w uświadamianiu tym należy stosować wszelkie rodzaje działania pastoralnego w tym kierunku. Należy zatem podejmować uświadamianie misyjne w homiliach na zgromadzeniach liturgicznych (i to nie tylko w dniach misyjnych) oraz paraliturgicznych, w konferencjach tej problematyce poświęconych, wprowadzić w parafii stałą informację misyjną na odpowiedniej tablicy (lub części parafialnej tablicy informacyjnej) oraz gazetkę ścienną (w miarę możliwości ilustrowaną zdjęciami); prowadzić w parafii katechezę misyjną — tak dla dzieci i młodzieży oraz wyższą dla ogółu parafii. Oprócz tych rodzajów działania uświadamiającego ważnym czynnikiem w tej dziedzinie są: wyświetlanie filmów o tematyce misyjnej i przeżrocy, systematyczne (choćby raz na kwartał) wykłady z dziedziny misjologii, spotkania z misjonarzami i misjonarkami. Inne jeszcze rodzaje pracy uświadamiającej wskazują warunkowania konkretnej parafii.

Po piąte: uświadamianie misyjne — jak sygnalizuje już poprzednie założenie — należy prowadzić przy pomocy wszelkich środków duszpasterskiego oddziaływania. A zatem: oprócz słowa należy używać obrazu, dźwięku a także elementy ruchu (elementy te łączy film). Jednocześnie należy posługiwać się materiałami pomocniczymi opracowywanymi w diecezji oraz w ogólnokrajowym ośrodku misyjnym. Szczególnie należy dążyć do tego, by udostępnić parafii prasę zajmującą się problematyką misyjną i materiały Biura Misyjnego, jak Biuletyn Papieskich Dzieł Misyjnych „Światło Narodów”, materiały pod wspólnym tytułem „Misyjna Działalność Kościoła”. Z innych materiałów zasługuje na

⁶⁴ DM 21 por. także Pawał VI, *Evangelii nuntiandi*, 59.

⁶⁵ DZ 11.

udostępnianie parafiom wydawany przez Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej kwartalnik „Misyjne Drogi”, których pierwszy numer ukazał się w 1983 r.⁶⁶ Obok materiałów Biura Misyjnego, czasopism i innych opracowań ważną funkcję w uświadamianiu misyjnym parafii mogą spełniać książki poruszające zagadnienia życia ludów ewangelizowanych lub wprost poświęcone ich ewangelizacji.

Konkretyzując przedstawione wyżej założenia, duszpasterstwo w dążeniu do przeobrażania parafii w ośrodki pomocy misjom powinno kłaść duży nacisk na uświadamianie o ogromnym znaczeniu pomocy parafii dla ewangelizacji świata. Ze względów praktycznych warto zagadnienie ważności tej pomocy naświetlić nieco szerzej.

2) Uświadamianie parafii dotycząc znaczenia jej działalności misyjnej

Wspieranie misyjnego dzieła Kościoła przez poszczególne parafie ma olbrzymie wprost znaczenie. Ma ono takie znaczenie zarówno ze względu na życie parafii i ewangelizację świata.

1. Wspieranie misyjnego dzieła przez parafię ma przede wszystkim znaczenie dla niej samej. Angażowanie bowiem parafii w dzieło systematycznego wspierania misji rozbudza w jej Ludzie Bożym zainteresowanie sprawami całego Kościoła, jest elementem wyprowadzania go z bierności religijnej; rozbudza ducha apostołstwa i rozwija więź miłości z całym Kościołem i wszystkimi ludźmi; uaktywiania go religijnie. W parafii, angażującej się w pomoc dziełu misyjnemu, pogłębia się świadomość i przeżywanie dzieła odkupienia, wezwania wszystkich do współdziałania z Chrystusem i zespalandia się w Nim z wszystkimi ludźmi w jedno Mistyczne Jego Ciało. Tym samym przez angażowanie jej w dzieło misyjne pogłębia się jej religijność. W angażowaniu się parafii w misyjną działalność miłość jej członków ma warunki wzrastania do coraz to większych wymiarów.

2. Jednocześnie wspieranie misyjnego dzieła Kościoła powszechnego ma olbrzymie znaczenie dla ewangelizacji świata. Angażowanie się poszczególnych parafii w pomoc misjom dynamizuje bowiem cały Kościół, pomnża jego wewnętrzne siły, potęguje ducha misyjnej działalności. Jest ono świadectwem chrześcijan parafii, które powinny docierać do innych ludzi, ułatwiać im pojęcie prawdziwego sensu życia ludzkiego i powszechnej więzi wspólnoty ludzkiej w Chrystusie (por. DM 11). Zaangażowanie parafii w służbę misyjnej działalności Kościoła, potęgujące miłość jej członków i dążenie do tego, by wszyscy zespalandia się w Chrystusie w „jedno”, są świeżym powiewem duchowym. „Gorliwość ich bowiem w służbie Bożej i miłość wobec bliźniego wniosą świeży powiew duchowy do całego Kościoła, który okaże się jako znak podniesiony wśród ludów,⁶⁷ jako „światłość świata” (Mt 5, 14) i „sól ziemi” (Mt 5, 13) — uczy Sobór Watykański II (DM 36). Rozbudzenie ducha misyjnej współpracy z całym Kościołem w poszczególnych parafiach — to głębokie ożywienie ewangelizacyjne całego Kościoła. Stąd ważkość służby misyjnej działalności poszczególnych parafii dla całego Mistycznego Ciała Chrystusa.

Jednocześnie — trzeba dodać — angażowanie się wszystkich parafii w dzieło misyjne Kościoła stwarza dla całej ewangelizacyjnej działal-

⁶⁶ Redakcja i administracja: 60—102 Poznań, ul. Ostatnia 14.

⁶⁷ Por. Iz 11, 12.

ności potężne zaplecze. Przede wszystkim stwarza to potężne zaplecze duchowe dla misjonarzy i misjonek — nierzadko pracujących w warunkach wymagających wielkiego zaparcia, w warunkach nostalgii, innych układów klimatycznych, w innych sytuacjach cywilizacyjnych. Ich świadomości czuwania nad nimi poszczególnych parafii, wspierania ich i duchowej łączności z nimi krzepi ich. Są oni świadomi, że za nimi idą i są z nimi miliony serc napełnionych miłością człowieka, modlących się codziennie za nimi i razem z nimi oraz tubylcami, dla których na misjach żyją i działają. Po drugie: angażowanie się parafii w dzieło misyjne Kościoła potężnie wzmacnia od fundamentów całą misyjną działalność. To nie jest wówczas już tylko działalność instytucji do misyjnego dzieła powołanych: to jest działalność mas Kościoła, z której wyrastają instytucje misyjne i cała aktualna działalność na misjach. Przez udział parafii w systematycznym pomaganiu misjom cały Kościół zyskuje nowe moce i cały działa w świecie dla niesienia Dobrej Nowiny, budowania siebie i zespalania wszystkiego w Chrystusie. Po trzecie: angażowanie poszczególnych parafii w misyjne dzieło Kościoła tworzy olbrzymią misyjną bazę materialną. Nie jest to bez znaczenia. Jeśli parafia będzie poczuwać się do wspierania misji jako dzieła, w którym uczestniczy, Kościół uzyska większe — niż dotychczas posiada — zaplecze rozwoju, podstawę stabilizującą. Na tej bazie będą mogły rozwijać się instytucje i szkoły misyjne, zmniejszając się trudności w przygotowaniu personelu misyjnego — wysyłanego z kraju na misje, jego wyposażenia w potrzebne mu rzeczy. Warto wreszcie podkreślić z naciskiem, że angażowanie całych parafii w służbę misyjnej działalności stwarza odpowiednie warunki dla budzenia i rozwoju wszelkich powołań misyjnych. A więc nie tylko kapłańskich i zakonnych, ale także lekarskich i pielęgniarskich, katechistów i nauczycieli, którzy ofiarowaliby swe zdolności i usługi ludziom w krajach ewangelizowanych. Z przedstawionych wyżej względów każda parafia winna stawać się ośrodkiem służby misyjnej działalności Kościoła i potęgować jego siłę ewangelizacyjną w świecie, przyczyniając się do wzrostu Mistycznego Ciała Chrystusa. Każda parafia winna ponadto stawać się ośrodkiem misyjnej służby świata bez odkładania na przyszłość. Jest to bowiem kluczowe zagadnienie odrodzenia, zdynamizowania i wzrostu Kościoła i jego działalności w świecie.

Warto wreszcie dodać, że zdynamizowanie poszczególnych parafii w dziedzinie służby ewangelizacji świata jest szczególnie ważne w naszej Ojczyźnie. W naszych parafiach drzemą olbrzymie siły duchowe i misyjne. Nie ma w niej zakątka ziemi, w którym przez swe parafie Kościół nie byłby obecny. Nie ma więc w niej zakątka, w którym dzieło ewangelizacji nie mogłoby stać się ważnym czynnikiem wzrostu Kościoła w świecie. Zespolone modły wszystkich parafii, ich ofiarowania Bogu swoich pragnień pokoju i miłości narodów w zespoleniu w Chrystusie może być potężnym powiewem, wspierającym wysiłki misyjne Papieża, powiewem budzącym ofiarność diecezji na rzecz misji w postaci wysyłania większej ilości kapłanów. Stać nasze diecezje na to w wymiarach o wiele, wiele większych, niż dzieje się to dotychczas. Pod Bożym technieniem rośnie liczba kapłanów i powołań. Ogólna liczba kapłanów w Polsce w 1979 r. wynosząca 20 198 wzrosła w 1982 r. do 21 059. Nowo wyświęconych kapłanów w Polsce liczba 589 w 1979 r. wzrosła do 775 w 1982 r. Liczba alumnów w 1979 r. wynosząca 5 845 powiększyła się do 7 225, w tym na pierwszym kursie wzrosła ona w tym czasie z 1 517 do

1 755.⁶⁸ Należy co prawda uwzględnić jednoczesny przyrost ludności, a zatem i zwiększające się zapotrzebowanie na ilość kapłanów, ale nie można przy tym zapominać, że ogólnie w świecie zmniejszyła się liczba kapłanów. W 1980 r. zmniejszyła się ona w świecie o 2 763 kapłanów i wynosiła 413 600 kapłanów. Na ten ubytek w dużej mierze wpłynął spadek liczby kapłanów w Europie o 3 796 osób.⁶⁹ Należy ponadto uwzględnić również fakt kończenia na wydziałach teologicznych teologii przez wiele osób świeckich, które chętnie podejmują pracę w charakterze katechetów, odciążając w ten sposób duchownych. Umożliwia to zatem obsługę duchową parafii przez mniejszą ilość kapłanów, a tym samym zwiększa to możliwość wysyłania z diecezji większej ilości kapłanów na misje. Przy jednoczesnym rozbudzeniu ducha misyjnego w parafiach nasze diecezje mogą więc dokonać olbrzymiego wzmocnienia misji Kościoła, tchnąć w nie nowe siły i zaszczepiać w świecie nowe życie, budować to *unum in Christo*, o które modlił się Zbawiciel w Wieczerniku przed swoją „godziną” (*he hora*), w której dokonał Odkupienia. Niewykorzystanie tych możliwości dla rozwoju Mistycznego Ciała Chrystusa byłoby przynajmniej niezrozumiałe. Byłoby szczególnie trudne do zrozumienia w świetle wołania Soboru: „Poszczególni biskupi (...) powinni usilnie dostarczać misjom tak żniwiarzy, jak i pomocy duchowych i materialnych, zarówno sami bezpośrednio, jak i wzbudzając żarliwą współpracę wiernych” (KK 23). Ta „żarliwa współpraca wiernych” powinna właśnie mieć miejsce w poszczególnych parafiach. Każda parafia winna więc ją rozwijać jak najszerzej.

Z poruszonych względów wynika, jak ważną rolę spełnia zaangażowanie parafii w służbę misyjnej działalności Kościoła. Jest to rola upowszechniania misyjnej aktywności, dynamizacji Kościoła w dziele ewangelizacji. Jest to zatem jednocześnie głębsze zespalanie parafii w Chrystusie i z Nim, włączanie się jej w konkretyzację Bożego planu odnowienia w Nim wszystkiego (por. Ef 1, 10) i współdziałanie z Nim w Jego Mistycznym Ciele. Żadna parafia nie powinna więc pozostawać bierną wobec zagadnień służby ewangelizacji świata. Nie powinna pozostać bierną tak ze względu na znaczenie parafialnej służby misyjnej jak i ze względu na przynaglające do tego naciski, na które warto zwrócić uwagę.

3) Uświadamianie o przynaglających naciskach współczesności

Angażowania się naszych parafii w służbę ewangelizacji świata nagłaco domagają się współczesne uwarunkowania. Pozostawanie nieczułym na te naciski — niejako znaki czasu — byłoby czymś przynajmniej niezrozumiałym, by nie użyć mocniejszego sformułowania. Są zaś one różnej natury i są liczne. Warto więc poruszyć przynajmniej najistotniejsze.

1. Jednym z pierwszych, który powinien nas najbardziej zmobilizować, jest współczesna dojrzałość Ludu Bożego i Jego wołanie o włączenie się wszystkich w służbę Ewangelii. Woła o to Kościół szczególnie przez soborowy *Dekret o misyjnej działalności Kościoła*, jak *Adhortację Apostolską Ewangelii nuntiandi* i najnowsze nawoływanie Ojca św. Jana

⁶⁸ Por. Biuletyn Papieskich Dzieł Misyjnych, 3 (1983) 1/21.

⁶⁹ Biuletyn, 2 (1982) 12/10.

Pawła II.⁷⁰ Wyjaśniając prawa wszystkich członków „żywego Chrystusa” (DM 36) i przypominając ich obowiązek współpracy w szerzeniu Jego Ciała, Sobór woła, że „wszyscy synowie Kościoła winni mieć żywą świadomość odpowiedzialności swojej za świat, powinni pielęgnować w sobie ducha prawdziwie katolickiego i poświęcić swe siły dziełu ewangelizacji” (tamże). Kościół współczesny pogłębił bowiem na wielką skalę swoją samoświadomość i poczucie swojej odpowiedzialności. To zaś przynagla nas wszystkich do działalności zbawczej oraz do przepajania duchem Ewangelii międzyludzkich stosunków w świecie.

2. Drugim niesłuchanie przynaglającym czynnikiem — wyżej sygnalizowanym — jest nacisk współczesnej cywilizacji. W nacisku tym należy podkreślić szczególnie dwa aspekty.

a) Pierwszym z nich jest stworzenie przez współczesną cywilizację najlepszych dotychczas w dziejach warunków rozwijania pracy ewangelizacyjnej wśród narodów. Warunki te stworzyła współczesna nauka i technika. Zmniejszyły one bowiem niesłuchanie odległość między ludźmi. Przy pomocy współczesnych środków komunikacji docieramy do najodleglejszych od nas miejsc w świecie w ciągu nie wielu godzin. Jednocześnie możemy w tym czasie przemieszczać znaczne ilości wyposażenia i środków pomocy. Na skutek tego przewyciężenia odległości mieszkańcy całego globu stali się niejako członkami jednej rodziny (DA 8). Powstały możliwości swobodnego poruszania się w terenie przy pomocy mechanicznych pojazdów terenowych, co umożliwia obsługiwanie w ciągu dnia lub tygodnia znacznej ilości punktów służby ludziom. Wielki postęp medycyny i innych gałęzi wiedzy ludzkiej ułatwia pracę w najcięższych warunkach geograficznych i klimatycznych. Rozwój środków masowego przekazu myśli umożliwia nie tylko łączność między ludźmi, lecz zdolność przekazu i oddziaływania na człowieka przy ich pomocy. Są one „z natury swojej zdolne osiągnąć i poruszyć nie tylko jednostki, lecz także całe zbiorowości i całą społeczność ludzką” (DSP 1). Środki te, właściwie użyte, mogą przyczyniać się do szerzenia i umacniania Królestwa Bożego (por. tamże). Równocześnie ludzie mogą ich użyć przeciw zamierzeniom Stwórcy, obracając je na własną szkodę — głosi Sobór (DSP 2). Taka sytuacja przynagla więc do zwielokrotnienia wysiłków misyjnych, wykorzystania współczesnych możliwości do ewangelizacji i zabezpieczenia ludzkiej rodziny przed jej moralnym rozkładem na skutek złego stosowania współczesnych możliwości. Nieliczenie się z realiami współczesności obarcza nas wszystkich odpowiedzialnością za następstwa.

b) Drugi z tych aspektów jest negatywny. Wyraża się on licznymi zagrożeniami, którym zapobiegać może skutecznie tylko pełne przyjęcie Ewangelii przez wszystkie narody i kierowanie się przez nie jej duchem. Zagrożenia te są wielostronne i w najwyższym stopniu niepokojące. Wśród nich występują takie zjawiska, jak zubożenie religijne liczniej- szych mas (por. KDK 7), laicyzacja (KK 36), ateizm (KDK 7, 19). Od lat narastają one i budzą niepokój. M. in. w 1949 r. R. Waelkens opublikował w Louvain książkę pt. *Dramat kultury i religii (Le drame de la culture et de la religion)*, w której przedstawił głęboki kryzys duchowy ludzkiej rodziny. ^{VII} dwadzieścia lat później W. Ritter napisał książkę pt. *Utrata duszy (Verlust der Seele)*, w której podkreślił dramat

⁷⁰ Por. np. Orędzie misyjne wygłoszone w Janvier 6 XI 1982 w Hiszpanii (Biuletyn, 3 (1983) 1 (4—12).

współczesnej epoki polegający na zatracaniu wartości duchowych. Nie są to głosy oderwane. Na duchowy dramat współczesności wskazuje również Sobór w Konstytucji *Gaudium et spes*, gdy omawia formy i źródła ateizmu (19). Na zmaganie duchowe Kościoła z laicyzacją i ateizmem zwraca uwagę Paweł VI w Adhortacji Apostolskiej *Evangelii nuntiandi* (55). Jan Paweł II wskazał na nie z trybuny Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w przemówieniu z dnia 2 X 1979 (n. 20) i podkreśla je niejednokrotnie. Oddalaniu się wielu ludzi od Boga i laicyzacji towarzyszy narastanie egoizmu,⁷¹ za którym kroczą konsumpcjonizm, odrzucanie obiektywnych praw moralnych, tworzenie niezależnej etyki indywidualistycznej, tzw. wolna miłość (KDK 47) i inne przejawy. Zagrożają one nie tylko religijności poszczególnych ludzi, lecz sięgają głęboko w życie rodzinne⁷² i społeczne, burzą pokój w ludzkich sercach i podważają go w stosunkach między narodami,⁷³ co grozi nieobliczalnymi konsekwencjami. Drogą zaś wyjścia z tych zgrozeń jest jedynie przyjęcie przez wszystkich za swe prawo życia i rozwoju ewangelicznego prawa Chrystusa, a więc prawa miłości i sprawiedliwości.

W sytuacji tak wielkich zagrożeń i jedynej drogi wyjścia z nich — ewangelizacja całego świata staje się najbardziej nagłą. Człowiek współczesny ma jedyną drogę do pełnego wyzwolenia, do wolności synów Bożych, zbawienia oraz budowania na ziemi rzeczywistości miłości i sprawiedliwości. Drogą tą jest rzeczywista i pełna ewangelizacja. Do niej więc każdy winien się przyczynić, a duszpasterstwo w tej sytuacji powinno uświadamiać misyjnie Lud Boży wszechstronnie i dogłębnie. Jednocześnie z uświadamianiem takim winno prowadzić inną działalność orientującą Lud Boży parafii ku pełnej służbie misyjnej. Działalnością taką jest wychowanie i wdrażanie do służby misyjnej.

2. Wychowywanie do służby misyjnej

W duszpasterskiej formacji postaw misyjnych w parafii ważnym czynnikiem wraz z pełnym uświadamianiem jest wychowywanie misyjne. W formowaniu postaw misyjnych nie idzie bowiem o udział w okazyjnej akcji na rzecz misji. Idzie o stałe odnośnienie pozytywne chrześcijan do ewangelizacji. Idzie zatem o charakter egzystencji chrześcijan, czyli o sposób życiowego zachowywania się w odniesieniu do zagadnień misyjnych.

Stale pozytywne odnośnienie się chrześcijan do ewangelizacji, połączone z ofiarnością na rzecz misji, ma najlepsze podłoże w wychowaniu do służby misyjnej. Wychowanie jest bowiem procesem, w którym kształtują się trwałe sposoby zachowywania ludzi w świecie, czyli ich postawy. Określa się je jako wszelkie zjawiska związane z oddziaływaniem środowiska społecznego i przyrodniczego na człowieka kształtujące jego osobowość. Sobór Watykański II określa je jako kształtowanie osoby ludzkiej w kierunku jej celu ostatecznego, a równocześnie do dobra społeczności, których człowiek jest członkiem i w których obowiązkach, gdy dorośnie będzie brał udział. (DWCH 1). Jest ono czynnikiem wielkiej wagi (DWCH Wstęp) i może mieć różne nastawienie. Jest więc wychowanie fizyczne, intelektualne, moralne (DWCH 1, 7), świeckie (DWCH

⁷¹ Por. KDK 25, 37, 47, 49, 83.

⁷² Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 4.

⁷³ KDK 78, 82; Jan Paweł II, *Orędzie na XVI Dzień Pokoju*, szczególnie 34, 11.

7), religijne, społeczne, chrześcijańskie (DWCH 1, 3, 7). To ostatnie może i właśnie powinno być jednocześnie misyjne. W misyjnym wychowaniu idzie więc o ukształtowanie osobowości zdolnej do służby misjom Kościoła. Ukształtowanie takiej osobowości członków parafii stwarza szerokie i solidne podstawy trwałego nastawienia parafii na współdziałanie z Kościołem powszechnym w ewangelizacji świata. Wychowanie zatem do służby misyjnej winno stanowić czynnik przeobrażania parafii w dynamiczny ośrodek służby na rzecz misji.

Na odcinku wychowania parafii do służby misyjnej duszpasterstwo ma trzy szczególnie ważne aspekty działania: wychowywanie przykładem własnego zaangażowania w ewangelizację, wywieranie wpływu na wychowawców, by ich wychowywanie było misyjne, oraz tworzenie w środowisku dynamicznego klimatu misyjnego.

1. W dziedzinie wychowawczej niesłuchanie ważnym czynnikiem jest mobilizowanie własnym przykładem, a zatem świadectwem codziennego życia. Chrystus uczy ewangelicznego zachowywania się ludzi w świecie swoim własnym życiem. Jest cichy i pokornego serca,⁷⁴ pracuje fizycznie jako „człowiek pracy”,⁷⁵ jest ubogi,⁷⁶ w najwyższym stopniu święty; miłość jego dla ludzi jest mocniejsza od śmierci.⁷⁷ Kapłan, z Nim w szczególny sposób zjednoczony przez kapłaństwo,⁷⁸ winien być przede wszystkim pedagogiem,⁷⁹ winien podobnie jak On wychowywać swoją postawą. Wychowywanie misyjne winien osadzać na własnym przykładzie najwyższego zainteresowania ewangelizacją i oddania tej sprawie, na świadectwie miłości zbawczej. To jest pierwszy czynnik wychowywania parafii do służby misjom.

2. Jednocześnie w wychowywaniu parafii do służby misyjnej duszpasterstwo winno wywierać wpływ na wszystkich, którzy biorą udział w wychowaniu chrześcijańskim, by ustawiali je w duchu zaangażowania w ewangelizację świata. W tym kierunku winno ono działać w odniesieniu do prowadzących katechezę w parafii, by w niej w ciągu roku rozbudzać zainteresowanie dzieci i młodzieży ewangelizacją świata oraz włączać je w Papieskie Dzieła Misyjne i inne formy pomocy misjom. Jednocześnie winno ono programowo wpływać na wychowanie w rodzinie, która jest matką i żywicielką wychowania (KDK 61), szkołą bogatszego człowieczeństwa (KDK 52), jakby seminarium (DFK 2) i szkołą cnót społecznych (DWCH 3), by wychowanie to było nie tylko w pełni chrześcijańskie, lecz jednocześnie przygotowujące do służby misjom Kościoła oraz w służbę tę włączające. Wreszcie duszpasterstwo powinno tak ustawić grupy nieformalne w parafii, by one stawały się wychowawczymi środowiskami ewangelizującymi.

3. Duszpasterstwo powinno wreszcie dążyć do tego, by przez swoją działalność oraz rozłożenie w niej akcentów wytworzyć w parafii ogólny klimat służby misyjnej. Oddziaływanie klimatu środowiska na poszczególnych ludzi jest czynnikiem liczącym się i dużego kalibru. Należy więc tworzyć ten klimat przez częste poruszanie zagadnień misyjnych, żywą aktywność Papieskich Działań Misyjnych, uroczyste obchodzenie dni

⁷⁴ Mt 11, 29.

⁷⁵ Jan Paweł II, *Laborem exercens*, 26.

⁷⁶ Por. Łk 9, 58; KK 8, 41, 42, 46; DZ 13.

⁷⁷ KK 42; Jan Paweł II, *Dives in misericordia*, 8.

⁷⁸ Chrystus jest bowiem obecny w ofierze Mszy świętej w osobie odprawiającego ją (KL 7); por. KK 21, 28.

⁷⁹ Cały Kościół ma obowiązek wychowawczy jako jeden z najistotniejszych (por. DWCH 3). Tym samym w obowiązku tym muszą uczestniczyć duszpasterze.

misyjnych, odpowiednie działania liturgiczne i paraliturgiczne niezależnie od dni misyjnych, oddziaływanie w parafii przez gazetkę ścienną, odpowiednie fotogramy, przeźrocza, filmy, spotkania i inne czynniki.

Działając jednocześnie na wszystkich wymienionych wyżej płaszczyznach oddziaływania wychowawczego, duszpasterstwo może tworzyć w parafii najsolidniejszy grunt pod trwale zaangażowanie jej w dzieło ewangelizacji świata. Parafia zaś w tym nastawieniu wychowywania łatwo i trwale może włączać się w aktualną działalność misyjną Kościoła jako w swoje dobrze rozumiane chrześcijańskie zadanie. Wychowywanie parafii do służby misyjnej stanowi zatem kolejny istotny czynnik przeobrażania jej w dynamiczny ośrodek niesienia pomocy misjom Kościoła powszechnego.

3. Wdrażanie parafii do działalności misyjnej

Istotnym wreszcie elementem duszpasterskiego kształtowania parafii w dynamiczny ośrodek niesienia pomocy misjom Kościoła powszechnego jest wdrażanie parafii do konkretyzacji tej pomocy. Powinno ono być systematyczne, wprowadzane w parafii jako działalność w życiu chrześcijan oraz parafii istotna i ciągła.

We wdrażaniu parafii w służbę misyjną trzeba pogłębiać uświadomienie powołania wszystkich do udziału w ewangelizacji oraz ukazywać olbrzymie potrzeby misyjne w świecie dzisiejszym. Według danych statystycznych w 1977 r. odsetek katolików w stosunku do ogółu ludności był następujący: w Europie 39,5%, w Ameryce 61,9%, w Oceanii 25,1%, w Afryce 12,2%, w Azji 2,4%.⁶⁰ Oznacza to, że w Azji na 2 350 491 000 ludności katolików było w tym czasie 55 689 000. W ciągu pięciu ostatnich lat ten procent w niektórych krajach misyjnych obniża się na skutek wysokiego przyrostu demograficznego. Istnieje więc nagła i wielka potrzeba ewangelizacji. Tak wielu ludzi nie zna prawdziwego Boga i jest spragniona prawdy, miłości, cierpiąca głód sprawiedliwości.⁶¹ Wskazując potrzeby te, duszpasterstwo parafii powinno jednocześnie wdrażać jej członków w działalność misyjną zarówno bezpośrednio jak i pośrednio.

Bezpośrednio duszpasterstwo powinno wdrażać parafię w omawianą działalność przez zachęcanie wszystkimi środkami duszpasterskiego oddziaływania do udziału w Papieskich Dziełach Misyjnych oraz w dniach misyjnych w parafii obchodzonych. Jednocześnie powinno urządzić „godziny misyjne” w parafii, rozszerzać działalność misyjną w ciągu roku poza dniami misyjnymi, formować grupy, które będą przyczyniały się do ożywienia służby misyjnej oraz mobilizować do udziału we wszystkich innych działaniach misyjnych, które podejmuje się w parafii. We wdrażaniu parafii w misyjną działalność należy posługiwać się wszelkimi dostępnymi metodami i środkami pasterskiego oddziaływania, by parafialnej służbie misjom nadawać coraz to większą dynamikę.

Jednocześnie duszpasterstwo powinno pośrednio wdrażać parafię w służbę misyjną. Idzie w tym miejscu o rozbudzenie poczucia odpowiedzialności wszystkich za Kościół oraz działalność osób, rodzin i grup, które mogą tworzyć aktyw misyjny w parafii. Przez inspirowanie ich, wskazywanie metod i środków działania można bowiem za ich pośrednictwem przyspieszać i dynamizować wdrażanie całej parafii do misyjnej służby. Szczególnie można przez jednych członków rodzin wdrażać

⁶⁰ „Fides” z dnia 4 X 1978 r.

⁶¹ Jan Paweł II, *Przemówienie w Saint-Denis* z 31 V 1980 r. L'Osservatore Romano (wyd. pol.), 1 (1980) Nr 6 s. 10.

w służbę misyjną pozostałe w niej osoby. Ponadto przez jedne grupy włączać do żywszego zainteresowania grupy inne. Szczególnie wiele można osiągnąć przez dobrze ustawiony parafialny zespół misyjny, złożony z reprezentantów różnych grup naturalnych i specjalnych zainteresowań. Zespół misyjny tego typu może dotrzeć do wszystkich w parafii i doprowadzić do ożywienia służby misyjnej w parafii na szeroką skalę. Pośrednie to wdrażanie do służby misyjnej jest ważnym czynnikiem rozbudzania życia misyjnego w parafii i stanowi istotne dopełnienie wdrażania bezpośredniego.

WNIOSKI KOŃCOWE

Przedstawiona wyżej analiza wykazuje ogromną potrzebę zaangażowania szerszych mas chrześcijaństwa w służbę misjom Kościoła powszechnego. Jest to potrzeba ewangelizacji świata zarówno w aspekcie zbawienia jak i przepojenia duchem Ewangelii rzeczywistości współczesnej. Są to ponadto potrzeby przynaglające ze względu na zagrożenia, które istnieją w świecie współczesnym. Potrzebom tym winny odpowiadać w sposób szczególny parafie. One powinny stawać się ośrodkami dynamicznej służby misjom Kościoła powszechnego. Wszyscy są bowiem powołani do udziału w ewangelizacji świata i parafia ma obowiązek umożliwiać oraz ułatwiać każdemu swemu członkowi udział w służbie misyjnej. Przeobrażenie parafii (niezależnie od jej typu) w dynamiczny ośrodek służby misjom Kościoła powszechnego i angażowanie w niej każdego do tej służby jest zatem przynaglającym obowiązkiem duszpasterstwa. Wypełnianie tego obowiązku jest sprawą najwyższej wagi. Z jego konkretyzacją wiąże się zjednoczenie ludzi z Chrystusem oraz przyszły kształt zależnej od człowieka rzeczywistości na ziemi.

THE PROBLEM OF PARISH SERVICE IN THE ACTIVITY OF THE UNIVERSAL CHURCH

Summary

The Church of Christ is faced with a very hard task i.e. to make all people accept the Gospel and unite with Christ. The task is possible to execute provided that every parish treats its support for Church missions as an obligation. The duty is of a pastoral — missionary character and the possibilities of its fulfilment are various with the ministry stimulating the missionary activity.

Everybody has vocations for participating in the evangelization and is responsible for its progress in the world. First, it results from the very nature of Christianity — the union with Christ and the attachment to the Mystic Body of Christ. Secondly, the call of the Church to participate in missions is directed to everybody. Thirdly, the obligation results from the dictate of Christian love. This is why every Christian, which obviously implies every parish, is responsible for the development of evangelization in the world (I).

A parish obliged to help the universal Church in its missionary activity, should be an active center of missionary service because it is a concrete saving reality in a particular territory. Its main aim is identical with that of the Church. The role of transforming every parish into such a center should be the main duty of a parish ministry (II).

There are many possibilities for a parish to support missions: first of all Papal Missionary Activities, then the specification of a calendar of missionary days, and the performance of monthly missionary masses. Parishes should simultaneously pray for missions, come to their material help, take care of missionary vocations, offer their support to a particular mission and be in a constant contact with it (III).

Considering the responsibility for missions and the parish possibilities of supporting them the ministry is obliged to form a missionary attitude in a parish making it an active center of support. This is an imperative need of the contemporary Church. Although the number of Catholics is only 17,93% of the total world population the Church is strong enough to take on the responsibility for the modern world. Nowadays humanity feels threatened in its being and, generally speaking, contemporary conditions are conducive to the development of evangelization. For these reasons the ministry must perform certain tasks. First, explain to Christians, in every respect, the needs and possibilities of supporting missions, secondly, undertake an educational activity towards formation missionary attitudes, thirdly, inculcate the present missionary activity in the members of a parish (IV).

The performance of the parish missionary duty is not only possible but also imperative. It is, as well, a great support to the universal Church in the fulfilment of its vocations. The ministry should immediately start to attempt to transform parishes into centers of missionary service to the whole Church.